

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ :
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ
ΤΩΝ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ
ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 1995-2005.

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ :

ΣΤΡΟΜΠΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ :

ΤΕΓΟΥ ΕΥΘΥΜΙΑ

ΑΘΗΝΑ , 2006

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	9
2.1. Ταυτότητα Δυτικής Μακεδονίας	10
2.2. Παραγωγικό περιβάλλον.....	10
2.3. Ανάλυση παραμέτρων απασχόλησης - ανεργίας	11
2.3.1. Οικονομικοί παράμετροι	11
2.3.2. Κοινωνικοί παράμετροι	14
2.3.2.1. Μεθοδολογικές παρατηρήσεις για την μέτρηση της ανεργίας	14
2.3.2.2. Διάρθρωση της ανεργίας στην περιφέρεια	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ ΕΙΣΡΟΩΝ-ΕΚΡΟΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	17
3.1. Περιφερειοποίηση των εθνικών συντελεστών εισροών-εκροών	18
3.2. Κατασκευή των περιφερειακών πινάκων εισροών-εκροών.....	20
3.2.1. Τεταρτημόρια ενδιάμεσων αναλώσεων και προστιθέμενης αξίας	20
3.2.2. Τεταρτημόριο τελικής ζήτησης.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΙΝΑΚΑ ΕΙΣΡΟΩΝ-ΕΚΡΟΩΝ ...	23
4.1. Το υπόδειγμα εισροών-εκροών.....	24
4.2. Κάθετες και οριζόντιες διασυνδέσεις απασχόλησης	26
4.2.1. Δείκτες διασυνδέσεων απασχόλησης	29
4.2.2. Κάθετες διασυνδέσεις απασχόλησης	31
4.2.3. Οριζόντιες διασυνδέσεις απασχόλησης	32
4.2.4. Ηγετικοί κλάδοι απασχόλησης	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ.....	33
5.1. Συγκριτικά πλεονεκτήματα-προβλήματα και περιορισμοί	34
5.2. Στρατηγική-αναπτυξιακοί στόχοι	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ	38
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:	52
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	48

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ενίσχυση της απασχόλησης και η πρόληψη και αντιμετώπιση της ανεργίας αποτελούν σημαντικούς στόχους της ελληνικής και ευρωπαϊκής πολιτικής για την αγορά εργασίας τα τελευταία χρόνια. Το πρόβλημα της ανεργίας αποτελεί παράλληλα ένα από τα σημαντικότερα θέματα που απασχολούν την ελληνική κοινωνία.

Εκτός από την ποσοτική διάσταση του θέματος δηλαδή τη μείωση των ανέργων και την αύξηση των απασχολούμενων, ως σημαντικότερα θέματα έχουν αναδειχθεί ποιοτικά ζητήματα όπως η βελτίωση των εργασιακών συνθηκών, της πρόσβασης στην κατάρτιση και την απασχόληση για όλες τις κοινωνικές ομάδες και η μείωση φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού σε διάφορες πτυχές της αγοράς εργασίας. Η ανάδειξη των ποιοτικών θεμάτων οδήγησε στην υιοθέτηση του όρου «ποιότητα στην εργασία» στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης και στη συνέχεια στις ελληνικές πολιτικές. Ο όρος «ποιότητα στην εργασία» εμπερικλείει μία σειρά από ζητούμενα για την αγορά εργασίας και θα μπορούσε να μεταφραστεί ως «περισσότερες και καλύτερες δουλειές για όλους».

Το πρόβλημα της ανεργίας στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Η εμμονή της ανεργίας να παραμένει σε υψηλά επίπεδα αποτελεί ένδειξη του ότι η ίδια η αγορά από μόνη της δεν είναι ικανή να περιορίσει τον αριθμό των ανέργων. Η ανάγκη ύπαρξης πολιτικών απασχόλησης είναι αναμφισβήτητη. Όσο υψηλότερο είναι το ποσοστό ανεργίας, όσο περισσότερο χρόνο χρειάζεται ο άνεργος για να ενταχθεί στην αγορά εργασίας τόσο σημαντικότερη καθίσταται η ύπαρξη πολιτικών απασχόλησης.

Όμως η επιτυχία των πολιτικών απασχόλησης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πόσο καλά είναι σχεδιασμένες αυτές οι πολιτικές, από το πόσο καλά έχουν να δώσουν λύσεις στα συγκεκριμένα προβλήματα. Ειδικά στο θέμα της ανεργίας τα προβλήματα είναι διαφορετικά από περιοχή σε περιοχή. Οι πολιτικές απασχόλησης είναι επιτυχείς στο βαθμό που προκύπτουν ή έρχονται να δώσουν λύσεις στα αίτια της ανεργίας.

Εκτός του ότι οι πολιτικές απασχόλησης πρέπει να διαφοροποιούνται ανάλογα με τα αίτια της ανεργίας και τα χαρακτηριστικά των ανέργων, πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους και τις ιδιομορφίες – αδυναμίες – δυνατότητες της εν λόγω περιοχής. Πολιτικές οι οποίες χαράσσονται κεντρικά αγνοώντας τις τοπικές ιδιαιτερότητες δεν μπορούν παρά να μην είναι αποτελεσματικές.

Η εν λόγω εργασία έρχεται να συμβάλει ακριβώς στο θέμα αυτό.

Η παρούσα εργασία αφορά την περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Σκοπός της εργασίας είναι :

- 1) να εντοπιστούν οι οικονομικοί και κοινωνικοί παράμετροι της απασχόλησης και της ανεργίας.
- 2) να προσδιοριστούν οι ηγετικοί κλάδοι της περιφέρειας.
- 3) να αναδειχθούν οι δυνατότητες – πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η περιφέρεια.
- 4) να διατυπωθούν προτάσεις για την αύξηση της απασχόλησης και τη μείωση της ανεργίας.

Παρόμοιες μελέτες έχουν γίνει στο νομό Αχαΐας , στο νομό Αρκαδίας και στους νομούς Καρδίτσας και Τρικάλων. Η μέθοδός που χρησιμοποίησαν ήταν :

- η έρευνα πεδίου σε επιχειρήσεις των νομών
- συνεντεύξεις με φορείς
- στοιχεία της ΕΣΥΕ και του ΟΑΕΔ

Συγκεκριμένα η παρούσα μελέτη απαρτίζεται από έξι κεφάλαια στα οποία παρουσιάζονται διάφορα θέματα που αφορούν την απασχόληση και την ανεργία.

Από μεθοδολογικής πλευράς στο κεφάλαιο πρώτο γίνεται μια αναφορά σε προηγούμενες έρευνες που έχουν γίνει σχετικά με αυτό το θέμα. Και το τι έχει γίνει σχετικά με τη δική μας έρευνα. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση της της υπάρχουσας κατάστασης με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάλυση των παραμέτρων της απασχόλησης και της ανεργίας. Πιο συγκεκριμένα αναλύονται οι οικονομικοί και κοινωνιολογικοί παράμετροι. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μέθοδος που χρησιμοποιείται για την μετατροπή ενός εθνικού πίνακα εισροών – εκροών σε πίνακα εισροών - εκροών μιας συγκεκριμένης περιφέρειας. Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται διερεύνηση για το ποιοι είναι οι ηγετικοί κλάδοι της περιφέρειας και για το ποιοι κλάδοι μπορούν να αυξήσουν την απασχόληση. Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι στόχοι και η στρατηγική για την περιφέρεια. Τέλος διατυπώνονται και αναλύονται προτάσεις πολιτικής που στοχεύουν στην ενίσχυση της απασχόλησης και τη μείωση της ανεργίας στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας βασισμένες , στην ανάλυση που προηγήθηκε.

Τα στοιχεία τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για την εξέταση της απασχόλησης και της ανεργίας στην περιφέρεια προέρχονται από τους Εθνικούς Λογαριασμούς και την ΕΣΥΕ , αφορούν δε :

- ✓ πίνακες των δύο τελευταίων απογραφών του πληθυσμού (1991 και 2001)
- ✓ τις Έρευνες Εργατικού Δυναμικού 1995 – 1997 ετήσιες , 1998 – 2005 Β' τριμήνου.
- ✓ τον πίνακα εισροών – εκροών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1
ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η έρευνα στηρίχτηκε σε προηγούμενες μελέτες που είχαν γίνει στην συγκεκριμένη περιφέρεια ή σε άλλες περιφέρειες.

Ειδικότερα:

1) Αναπτυξιακές δυνατότητες, αγορά εργασίας και προοπτικές απασχόλησης στο Νομό Αχαΐας.

Από μεθοδολογικής πλευράς η μελέτη χρησιμοποιεί:

- στοιχεία της ΕΣΥΕ (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού) και του ΟΑΕΔ για την εγγεγραμμένη ανεργία στην περιοχή.
- Έρευνα πεδίου σε 220 επιχειρήσεις του Νομού Αχαΐας.
- Και τρεις «σε βάθος» συνεντεύξεις με φορείς της περιοχής.

Επίσης παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της αναζήτησης κενών θέσεων εργασίας και ανέργων από την on-line εφαρμογή του ΟΑΕΔ στις 20-06-2003.

Δηλαδή επιχειρείται η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας μέσω της σύζευξης της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας όπως αυτή καταγράφεται από τα στοιχεία του ΟΑΕΔ και της έρευνας στις επιχειρήσεις αντίστοιχα.

Αναλυτικότερα η έρευνα πεδίου σχεδιάστηκε από το Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. και υλοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο Πατρών (Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων). Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έγινε από προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές του εν λόγω τμήματος.

Σκοπός αυτής της έρευνας πεδίου ήταν η αναζήτηση σημαντικών πληροφοριών σχετικά με τη διάγνωση των αναγκών αγοράς εργασίας. Με τον όρο διάγνωση των αναγκών αγοράς εργασίας εννοείται κυρίως :

- οι μεταβολές στην απασχόληση
- οι μεταβολές στο είδος των εργασιακών σχέσεων
- οι μεταβολές σε δεξιότητες και σε προσόντα

Ο τρόπος προσέγγισης για την απάντηση αυτών των σημαντικών ερωτημάτων ήταν η αναζήτηση πληροφοριών μέσα από τις ίδιες τις επιχειρήσεις. Για το λόγο αυτό συντάχθηκε ερωτηματολόγιο (42 ερωτήσεις) που αφορούσαν:

- ✓ το είδος, τη δομή και τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης
- ✓ το μέλλον της επιχείρησης και τη σύνδεση του με τις μεταβολές στην απασχόληση
- ✓ το είδος της απασχόλησης και το είδος των εργασιακών σχέσεων
- ✓ την ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού της επιχείρησης
- ✓ τη στάση της επιχείρησης σε θέματα προσλήψεων , απολύσεων και κατάρτισης
- ✓ τη στάση της επιχείρησης απέναντι στον ΟΑΕΔ και τις πολιτικές του

Πραγματοποιήθηκαν 220 ερωτηματολόγια σε επιχειρήσεις. Κύρια πηγή πληροφοριών για την κατασκευή του δείγματος ήταν το Εμπορικό και Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Πάτρας. Τα κριτήρια επιλογής των επιχειρήσεων που θα αποτελούσαν το δείγμα ήταν:

- ο τζίρος της επιχείρησης
- ο κλάδος οικονομικής δραστηριότητας

Η εικόνα της αγοράς εργασίας στο νομό Αχαΐας εκτός από τα στοιχεία του ΟΑΕΔ και της ΕΣΥΕ και των λοιπών δευτερογενών στοιχείων, καθώς και των στοιχείων της έρευνας πεδίου στις επιχειρήσεις συγκροτείται και με τα στοιχεία των φορέων της περιοχής τα οποία συλλέχθηκαν με συνεντεύξεις. Οι συνεντεύξεις αυτές έχουν στόχο τον εμπλουτισμό των υπάρχοντων στοιχείων με ποιοτικά χαρακτηριστικά και την εμβάθυνση σε ορισμένα θέματα που γνωρίζει καλά ο ερωτώμενος.

Πιο συγκεκριμένα τις συνεντεύξεις με τους φορείς πραγματοποίησαν οι μεταπτυχιακοί φοιτητές του Πανεπιστημίου της Πάτρας με τον οδηγό συνέντευξης που προετοίμασε για το σκοπό αυτό το Παρατηρητήριο Απασχόλησης. Ο οδηγός συνέντευξης περιελάμβανε τα ακόλουθα ερωτήματα:

- Ποια είναι τα βασικά οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η περιοχή της Αχαΐας και για ποιο λόγο;
- Ποιες είναι οι οικονομικές δυνατότητες σήμερα στην περιοχή της Αχαΐας και για ποιο λόγο;
- Ποια θεωρείτε ότι είναι τα βασικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής της Αχαΐας;
- Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι μελλοντικές δυνατότητες στην περιοχή σας λαμβάνοντας υπόψη και τα χρηματοδοτούμενα έργα από το Γ΄ ΚΠΣ;
- Πώς θα χαρακτηρίζατε την αγορά εργασίας στην περιοχή της Αχαΐας;
- Ποια είναι τα αίτια της ανεργίας κατά την άποψη σας;
- Πώς θα χαρακτηρίζατε τις πολιτικές απασχόλησης που εφαρμόζονται σήμερα στην περιοχή σας;
- Τι χρειάζεται να γίνει κατά τη γνώμη σας για να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας στην περιοχή σας;
- Ποια πρέπει να είναι, κατά την άποψη σας η πολιτική απασχόλησης στην περιοχή σας;
- Ποια είναι η άποψη σας για τα διάφορα προγράμματα που εφαρμόζονται για την ενίσχυση της απασχόλησης και την καταπολέμηση της ανεργίας (επιδοτούμενη κατάρτιση ανέργων, επιδοτούμενη κατάρτιση απασχολούμενων επιδότηση θέσεων απασχόλησης επιδότηση δημιουργίας επιχειρήσεων κλ.π.). Ποια από αυτά τα προγράμματα θεωρείτε ότι θα πρέπει να ενισχυθούν και γιατί;
- Έχετε να κάνετε κάποια σχόλια για το ρόλο του ΟΑΕΔ και ίσως κάποιες προτάσεις για το πώς θα μπορούσε να προσφέρει περισσότερο στην ενίσχυση της απασχόλησης στην περιοχή σας;

2) Αναπτυξιακές δυνατότητες, ανάλυση αγοράς εργασίας, διάγνωση αναγκών και προτάσεις πολιτικής στο νομό Αρκαδίας.

Στη μελέτη αυτή αξιοποιούνται τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού τα οποία παρέχουν πληροφόρηση για την ευρύτερη γεωγραφική ενότητα του νομού δηλαδή την περιφέρεια, τα στοιχεία της εγγεγραμμένης ανεργίας του ΟΑΕΔ τα οποία παρέχουν πληροφόρηση για το νομό και τα στοιχεία πρωτογενούς έρευνας που διενήργησε η ΠΑΕΠ στις επιχειρήσεις και παρέχει πληροφόρηση σε επίπεδο νομού. Η μεθοδολογία για την έρευνα πεδίου σχεδιάστηκε από την ΠΑΕΠ. Η δειγματοληψία και η συλλογή των στοιχείων έγινε από εξωτερικό συνεργάτη και συγκεκριμένα την εταιρεία Opinion. Η ανάλυση των στοιχείων πραγματοποιήθηκε από την ΠΑΕΠ. Τα στοιχεία αυτά χρησιμοποιήθηκαν μεταξύ άλλων και για τον προσδιορισμό των κενών θέσεων και της ζήτησης ειδικοτήτων στο νομό Αρκαδίας.

Στην περίπτωση της Αρκαδίας, η συλλογή πληροφοριών βασίστηκε επίσης:

- σε συλλογή δευτερογενών στοιχείων από τη βάση δεδομένων allmedia και από προηγούμενες μελέτες. Ειδικότερα, για τα θέματα ποιοτικής σύνθεσης της απασχόλησης και της ανεργίας αξιοποιήθηκαν τα αποτελέσματα της έρευνας των Μπαλάσκα και Τσάμπρα¹ (2002).
- σε δειγματοληπτικές συνεντεύξεις με φορείς του νομού Αρκαδίας. Τα ερωτήματα στα οποία καλούνταν να απαντήσουν οι επιλεγμένοι φορείς ήταν τα ίδια με της Αχαΐας.

Τα στοιχεία που συνέλεξε η εταιρεία Opinion προέρχονται από την έρευνα πεδίου σε 7336 επιχειρήσεις σε όλες τις περιφέρειες της Ελλάδας και σχεδόν σ' όλους τους νομούς. Το δείγμα των επιχειρήσεων ήταν αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού και σχεδιάστηκε με βάση τον οικονομικό κλάδο το τζίρο της επιχείρησης το μέγεθος της απασχόλησης και τη γεωγραφική διάσταση. Σκοπός της έρευνας πεδίου είναι η διαπίστωση των αναγκών των επιχειρήσεων σε δεξιότητες και επαγγέλματα καθώς επίσης και οι πιθανότητες μεταβολής του μεγέθους της απασχόλησης τα επόμενα τρία χρόνια. Στην περίπτωση του νομού Αρκαδίας συλλέχθηκαν 50 ερωτηματολόγια τα οποία αποτελούν αντιπροσωπευτικό δείγμα των 5343 επιχειρήσεων που υπάρχουν στο νομό. Ως εκ τούτου τα αποτελέσματα που αναφέρονται αφορούν τις 5343 επιχειρήσεις αφού έχει γίνει αναγωγή του δείγματος στον πληθυσμό. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο 2003 - Δεκέμβριο 2003.

3) Αναπτυξιακές δυνατότητες, ανάλυση αγοράς εργασίας διάγνωση αναγκών και προτάσεις πολιτικής για τους νομούς Καρδίτσας και Τρικάλων.

Η μελέτη αυτή χρησιμοποιεί την ίδια μεθοδολογία με την μελέτη που πραγματοποιήθηκε στο νομό Αρκαδίας. Η έρευνα πεδίου πραγματοποιήθηκε σε 7000

¹ Η έρευνα των Παλάσκα και Τσάμπρα αποκαλύπτει ότι ακόμη και εκεί όπου εκδηλώνεται ζήτηση για πρόσληψη προσωπικού αυτή αφορά κενές θέσεις εργασίας «στη γραμμή παραγωγής χαμηλής κατάρτισης με κύρια προϋπόθεση την επαγγελματική εμπειρία και όχι νέους υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου που τώρα μπαίνουν στην αγορά εργασίας οπότε δεν έχουν επαγγελματική προϋπηρεσία. Βλ. Παλάσκας και Τσάμπρα (2002) «Η ανεργία και η απορρόφηση του εργατικού πλεονάσματος στο Νομό Αρκαδίας».

περίπου ιδιωτικές επιχειρήσεις σ' όλες τις περιφέρειες της Ελλάδας και σχεδόν σ' όλους τους νομούς.

Στην περίπτωση του νομού Καρδίτσας συλλέχθηκαν 50 ερωτηματολόγια τα οποία αποτελούν αντιπροσωπευτικό δείγμα των 6287 επιχειρήσεων που υπάρχουν στο νομό. Κατά συνέπεια τα αποτελέσματα που αναφέρονται αφορούν τις 6287 επιχειρήσεις αφού έχει γίνει αναγωγή του δείγματος στον πληθυσμό.

Στην περίπτωση του νομού Τρικάλων τα ερωτηματολόγια ήταν 63 και αφορούσαν 8224 δείγμα επιχειρήσεων. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε την περίοδο Ιούλιος 2003 – Δεκέμβριος 2003.

4) Επετηρίδα αγορά εργασίας περιφέρειες και νομοί.

Στην έρευνα αυτή δεν χρησιμοποιείται κάποια συγκεκριμένη μεθοδολογία. Πηγή όλων των στοιχείων είναι η έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ και ο ΟΑΕΔ για να συναχθούν συμπεράσματα για την απασχόληση και την ανεργία.

Στην εργασία μας χρησιμοποιήσαμε τους Περιφερειακούς Πίνακες εισροών – εκροών. Η ανάλυση των πινάκων εισροών – εκροών σε αντίθεση με τις συνεντεύξεις σε επιχειρήσεις δεν είναι δαπανηρή μέθοδος και δίνει αξιόπιστα συμπεράσματα. Επίσης η «αξιόπιστία» ή μη των απαντήσεων εξαρτάται από πολλούς παράγοντες ανεξάρτητους από τη θέληση αυτών που πραγματοποιούν την έρευνα, πράγμα που μπορεί να οδηγήσει σε λαθεμένα συμπεράσματα. Όσον αφορά τα στοιχεία που λαμβάνονται από την online εφαρμογή του ΟΑΕΔ θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι καταχωρήσεις των κενών θέσεων είναι δυνατόν να αφορούν περισσότερες από μία θέσεις αλλά στη μεγάλη τους πλειοψηφία αφορούν μία θέση.

Το πρώτο γενικό συμπέρασμα αυτής της απεικόνισης είναι η μεγάλη απόσταση μεταξύ εγγεγραμμένων κενών θέσεων και εγγεγραμμένων ανέργων. Ο αριθμός των κενών θέσεων που δηλώνονται στον ΟΑΕΔ αποτελεί σίγουρα υποσύνολο του πραγματικού αριθμού κενών θέσεων που υπάρχουν σε μία περιοχή καθώς η πλειοψηφία των εργοδοτών δεν αναζητεί απασχολούμενους μέσω του ΟΑΕΔ. Από την άλλη πλευρά, ορισμένες από τις εμφανιζόμενες ως κενές θέσεις στον ΟΑΕΔ είναι πιθανό να έχουν πάψει να είναι κενές μετά από ένα χρονικό διάστημα.

Πρέπει επίσης να επισημάνουμε ότι στην ομάδα των εγγεγραμμένων ανέργων περιλαμβάνονται και άτομα τα οποία δεν είναι απαραίτητως άνεργα τουλάχιστον σύμφωνα με τους διεθνώς αναγνωρισμένους ορισμούς. Για παράδειγμα στις λίστες των εγγεγραμμένων ανέργων του ΟΑΕΔ περιλαμβάνονται και εργαζόμενοι που ψάχνουν για άλλη ή δεύτερη απασχόληση καθώς και άτομα τα οποία δεν έχουν στην παρούσα στιγμή απασχόληση αλλά δεν είναι και διατεθειμένα να αναλάβουν άμεσα εργασία αν βρεθεί μία κατάλληλη θέση απασχόλησης και επομένως δεν πληρούν τα χαρακτηριστικά του πραγματικού άνεργου. Κατά συνέπεια τα στοιχεία που ακολουθούν θα πρέπει να λαμβάνονται ως ενδείξεις της κατάστασης που επικρατεί και όχι ως αποτύπωση της πραγματικής εικόνας που επικρατεί σε μία περιοχή

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2
ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

2.1. Ταυτότητα Δυτικής Μακεδονίας

Ο πληθυσμός της Δυτικής Μακεδονίας ανέρχεται σε 302750² κατοίκους το 2001. Δηλαδή υπήρξε αύξηση κατά 9735 άτομα σε σχέση με το 1991 όπου ο πληθυσμός ανερχόταν σε 293015 κατοίκους. Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Ελλάδας και συνορεύει με την Αλβανία και την FYROM. Αποτελείται από τους Νομούς Γρεβενών , Καστοριάς , Κοζάνης και Φλώρινας και έχει έδρα την Κοζάνη , που αποτελεί την Πρωτεύουσα του ομώνυμου Νομού.

Η Δυτική Μακεδονία έχει έκταση 9.451 χλμ² και καταλαμβάνει το 7,2 % της συνολικής έκτασης της χώρας. Είναι περιοχή κατ' εξοχήν ορεινή , με το 82 % του εδάφους της να καλύπτεται από ορεινές και ημιορεινές εκτάσεις.

Η Περιφέρεια έχει σημαντικούς φυσικούς πόρους όπως ενεργειακά ορυκτά , μεταλλεύματα , δάση (50 % της συνολικής της έκτασης) , βοσκότοπους και το 65 % των επιφανειακών υδάτινων πόρων της χώρας.

2.2. Παραγωγικό Περιβάλλον

♦ Πρωτογενής τομέας

Ο πρωτογενής τομέας της οικονομίας είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος στους τρεις από τους τέσσερις Νομούς της Περιφέρειας και συγκεκριμένα στους Νομούς Γρεβενών, Φλώρινας και Καστοριάς και πολύ λιγότερο στον Νομό Κοζάνης.

Παρουσιάζεται το φαινόμενο εγκατάλειψης της κτηνοτροφίας, ενώ παρά το πλούσιο υδάτινο δυναμικό, το ποσοστό των αρδευόμενων εκτάσεων βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα.

Είναι η μοναδική Περιφέρεια με σημαντική παραγωγή κρόκου. Τα κυριότερα γεωργικά προϊόντα τα οποία παράγει η Περιφέρεια είναι τα μήλα και το σιτάρι. Άλλα σημαντικά προϊόντα της Δυτικής Μακεδονίας είναι τα γαλακτοκομικά, τα φασόλια, τα κηπευτικά κλπ.

♦ Δευτερογενής τομέας

Ο δευτερογενής τομέας είναι ο ισχυρότερος τομέας παραγωγικής δραστηριότητας της Περιφέρειας. Οι Νομοί Καστοριάς και Κοζάνης, χαρακτηρίζονται από τη μεγαλύτερη μεταποιητική δραστηριότητα στην Περιφέρεια.

Η πολύ μεγάλη συμμετοχή του δευτερογενούς τομέα στο ΑΕΠ οφείλεται κυρίως στη συγκέντρωση εξορυκτικών δραστηριοτήτων και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στον άξονα Πτολεμαΐδας - Κοζάνης - Αμυνταίου. Στη Δυτική Μακεδονία παράγεται το 70% της συνολικής ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας, εκ των οποίων το 50% παράγεται στο Νομό Κοζάνης. Σημαντική είναι και η συμβολή του μεταποιητικού κλάδου δέρματος – γούνας που συγκεντρώνεται στο νομό Καστοριάς και την περιοχή της Σιάτιστας.

♦ Τριτογενής τομέας

Ο τομέας του εμπορίου και των υπηρεσιών στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας συγκεντρώνει σημαντικό αριθμό καταστημάτων και απασχολουμένων,

² Πηγή ΕΣΥΕ , απογραφή 1991 και 2001.

κυρίως λόγω της απομόνωσής της από τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας. Στον κλάδο των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών οι δραστηριότητες που είναι ανεπτυγμένες είναι αυτές των χρηματοπιστωτικών οργανισμών και των ασφαλειών.

Το χονδρικό εμπόριο υποχωρεί μπροστά στην επέκταση των καταστημάτων λιανικού εμπορίου. Το λιανικό εμπόριο εκσυγχρονίζεται, αναβαθμίζονται οι εμπορικές υπηρεσίες και συγκεντρώνεται στα αστικά κέντρα της Περιφέρειας. Γενικά, στον τομέα των αποθηκεύσεων, του εμπορίου και των υπηρεσιών δημιουργούνται νέες συνθήκες με την προοπτική των αγορών της Βαλκανικής που συνορεύουν με τη Δυτική Μακεδονία.

Η ανάπτυξη του τουρισμού στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας είναι ιδιαίτερα χαμηλή. Πρόκειται για περιοχή υποδοχής χαμηλού αριθμού τουριστών, στη συντριπτική τους πλειοψηφία Ελλήνων. Η ξενοδοχειακή υποδομή της Περιφέρειας είναι ανεπαρκής. Ωστόσο, ο τουρισμός στην Περιφέρεια παρουσιάζει έντονη αυξητική πορεία τα τελευταία χρόνια.

Η Περιφέρεια τέλος, διαθέτει σημαντικούς πολιτιστικούς πόρους, όπως π.χ. αρχαιολογικά μνημεία, ενδιαφέρουσες βυζαντινές και μεταβυζαντινές εκκλησίες, ιστορικά και λαογραφικά μουσεία, παραδοσιακά αρχοντικά κ.ά.

2.3. Ανάλυση παραμέτρων απασχόλησης – ανεργίας.

2.3.1. Οικονομικοί Παράμετροι

Με βάση τα στοιχεία του πίνακα 1 (ποσοστό μεταβολής της προστιθέμενης) αξίας παρατηρούμε ότι :

- Οι κλάδοι που εμφανίζουν διαχρονικά θετικά ποσοστά μεταβολής της προστιθέμενης αξίας είναι οι παρακάτω : «χονδρικό και λιανικό εμπόριο , επισκευές αυτοκινήτων , μοτοσικλετών και ειδών οικιακής χρήσης» , «μεταφορές , αποθήκευση , επικοινωνίες» , «διαχείριση ακίνητης περιουσίας , εκμίσθωση και επιχειρηματικές δραστηριότητες» , «εκπαίδευση» , «υγεία και κοινωνική μέριμνα» , «άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες» και «ιδιωτικά νοικοκυριά με απασχολούμενο προσωπικό».
- Οι κλάδοι «Γεωργία , κτηνοτροφία , δάση» , «αλιεία» , «μεταλλεία , ορυχεία» , «ηλεκτρισμός , φυσικό αέριο και ύδρευση» , «κατασκευές» , «ξενοδοχεία και εστιατόρια» , «χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση» , «δημόσια διοίκηση και άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση» ενώ κάποια διαστήματα παρουσιάζουν αρνητικά ποσοστά μεταβολής της προστιθέμενης αξίας εντούτοις διαχρονικά σημειώνουν ανοδική πορεία . Οπότε στους παραπάνω κλάδους σημειώνεται αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας.
- Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο κλάδος «μεταποίηση» παρουσιάζει μείωση της οικονομικής του δραστηριότητας διότι η μείωση που επέρχεται τα διαστήματα 1996-1997 , 1998-1999 και 1999-2000 υπερκαλύπτει την αύξηση που εμφανίζεται τα υπόλοιπα έτη.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι οι κλάδοι που παράγουν την περισσότερη προστιθέμενη αξία (πίνακας 2) και σημειώνουν διαχρονική άνοδο της οικονομικής τους δραστηριότητας (πίνακας 1) είναι οι εξής:

- «διαχείριση ακίνητης περιουσίας , εκμίσθωση και επιχειρηματικές δραστηριότητες» και ακολουθούν κατά σειρά:
- «γεωργία , κτηνοτροφία , δάση»
- «ηλεκτρισμός , φυσικό αέριο και ύδρευση»
- «χονδρικό και λιανικό εμπόριο , επισκευές αυτοκινήτων , μοτοσικλετών και ειδών οικιακής χρήσης»
- «μεταλλεία , ορυχεία»
- «μεταφορές , αποθήκευση , επικοινωνίες»
- «υγεία και κοινωνική μέριμνα»
- «εκπαίδευση»
- «ξενοδοχεία και εστιατόρια»
- «χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση»
- «δημόσια διοίκηση»
- «άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση»
- «άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες»
- «κατασκευές»

Ο πίνακας 3 (ποσοστό μεταβολής απασχόλησης δια επενδύσεις) παρέχει στοιχεία αναφορικά με το ποιες από τις επενδύσεις είναι εντάσεως εργασίας και ποιες είναι εντάσεως τεχνολογίας. Πιο συγκεκριμένα :

- Οι κλάδοι που είναι εντάσεως εργασίας είναι : «διαχείριση ακίνητης περιουσίας , εκμίσθωση και επιχειρηματικές δραστηριότητες» , «άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες» , «ηλεκτρισμός , φυσικό αέριο και ύδρευση» , «δημόσια διοίκηση , άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση» , «μεταφορές , αποθήκευση , επικοινωνίες» και «κατασκευές».
- Ενώ αντιθέτως οι κλάδοι «γεωργία , κτηνοτροφία , δάση» , «αλιεία» , «χονδρικό και λιανικό εμπόριο , επισκευές αυτοκινήτων , μοτοσικλετών και ειδών οικιακής χρήσης» , «δημόσια διοίκηση , άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση» και «μεταλλεία , ορυχεία» είναι εντάσεως τεχνολογίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 4 (επενδύσεις) παρατηρούμε ότι :

- ο Οι κλάδοι οι οποίοι λαμβάνουν τις περισσότερες επενδύσεις σε απόλυτα μεγέθη το 2002 είναι κατά σειρά :
 - I. «κατασκευές»
 - II. «ηλεκτρισμός , φυσικό αέριο και ύδρευση»
 - III. «δημόσια διοίκηση , άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση»
 - IV. «μεταφορές , αποθήκευση , επικοινωνίες»
 - V. «χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων , μοτοσικλετών και ειδών οικιακής χρήσης»
 - VI. «γεωργία , κτηνοτροφία , δάση»
 - VII. «ξενοδοχεία και εστιατόρια»
 - VIII. «μεταλλεία , ορυχεία»

- ο Ο κλάδος «υγεία και κοινωνική μέριμνα» λαμβάνει το μικρότερο ποσό των επενδύσεων.
- ο Οι κλάδοι «κατασκευές» , «μεταφορές , αποθήκευση , επικοινωνίες» , «δημόσια διοίκηση , άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση» , «ξενοδοχεία και εστιατόρια» και «γεωργία , κτηνοτροφία , δάση» σημείωσαν σημαντική διαχρονική άνοδο των επενδύσεων.
- ο Ο κλάδος «ηλεκτρισμός , φυσικό αέριο και ύδρευση» εμφάνισε την μεγαλύτερη διαχρονική μείωση των επενδύσεων. Κατά συνέπεια το μέρος των επενδύσεων που περικόπηκαν από αυτόν τον κλάδο απορροφήθηκαν από τους άλλους τους κλάδους που σημείωσαν διαχρονική ανάκαμψη.

Με βάση τα στοιχεία του πίνακα 5 (απασχόληση) παρατηρούμε ότι:

- ❖ Γενικά αυξάνεται η απασχόληση διαχρονικά στους κλάδους «μεταλλεία ορυχεία» , «κατασκευές» , «χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων , μοτοσικλετών και ειδών οικιακής χρήσης» , «ηλεκτρισμός , φυσικό αέριο και ύδρευση» , «μεταφορές , αποθήκευση , επικοινωνίες» , «χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση» , «διαχείριση ακίνητης περιουσίας , εκμίσθωση και επιχειρηματικές δραστηριότητες» , «δημόσια διοίκηση , άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση» , «υγεία και κοινωνική μέριμνα» , «εκπαίδευση» , «άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες» και «ιδιωτικά νοικοκυριά με απασχολούμενο προσωπικό».
- ❖ Τη μεγαλύτερη αύξηση σημείωσε την περίοδο 2001-2002 σε απόλυτες τιμές ο κλάδος «διαχείριση ακίνητης περιουσίας , εκμίσθωση και επιχειρηματικές δραστηριότητες» και ακολουθεί ο κλάδος «μεταλλεία ορυχεία».
- ❖ Μείωση της απασχόλησης διαχρονικά παρουσιάζουν οι κλάδοι «γεωργία , κτηνοτροφία , δάση» , «ξενοδοχεία και εστιατόρια» και «μεταποίηση».
- ❖ Τη μεγαλύτερη μείωση το διάστημα 2001-2002 σε απόλυτες τιμές εμφάνισε ο κλάδος «μεταποίηση» (κατά 2120 άτομα).
- ❖ Αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ ο κλάδος « ξενοδοχεία και εστιατόρια» σημειώνει διαχρονικά μείωση των απασχολούμενων εντούτοις το διάστημα 2001-2002 παρουσίασε άνοδο στον αριθμό των ατόμων κατά 244 άτομα.
- ❖ Παρατηρείται επίσης ότι την περίοδο 2001-2002 η αισθητή μείωση της απασχόλησης που σημειώθηκε στους κλάδους «γεωργία , κτηνοτροφία , δάση» και «μεταποίηση» αντισταθμίστηκε από την σημαντική άνοδο που εμφανίστηκε στους κλάδους «διαχείριση ακίνητης περιουσίας , εκμίσθωση και επιχειρηματικές δραστηριότητες» , «μεταλλεία ορυχεία» , «ηλεκτρισμός , φυσικό αέριο και ύδρευση» και «ξενοδοχεία και εστιατόρια».

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι οι κλάδοι οι οποίοι έχουν ταυτόχρονα τα παρακάτω χαρακτηριστικά δηλαδή α) είναι εντάσεως εργασίας , β) παράγουν την περισσότερη προστιθέμενη αξία (σημειώνοντας διαχρονική άνοδο της οικονομικής τους δραστηριότητας) , γ) αυξάνεται η απασχόληση και δ) αυξάνονται οι επενδύσεις είναι οι :

- 1) «ηλεκτρισμός , φυσικό αέριο και ύδρευση»
- 2) «δημόσια διοίκηση , άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση»
- 3) «μεταφορές , αποθήκευση , επικοινωνίες»
- 1) «κατασκευές»

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο «κλάδος διαχείριση ακίνητης περιουσίας» ενώ διαθέτει και τα τέσσερα χαρακτηριστικά παραταύτα το ποσοστό των επενδύσεων που διατίθεται σε αυτόν τον κλάδο είναι ελάχιστο.

2.3.2. Κοινωνικοί παράμετροι.

2.3.2.1. Μεθοδολογικές παρατηρήσεις για την μέτρηση της ανεργίας.

Η πληροφόρηση για το μέγεθος της ανεργίας στην Ελλάδα προέρχεται κυρίως από δύο πηγές: την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ) και τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ). Η κύρια έρευνα της ΕΣΥΕ με την οποία μετρίεται η ανεργία είναι η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού η οποία παρέχει τη δυνατότητα υπολογισμού του αριθμού των ανέργων , του ποσοστού ανεργίας και άλλων σχετικών μεγεθών μέχρι το 1997 ετήσια και από το 1998 έως και σήμερα σε τριμηνιαία βάση και σε επίπεδο διοικητικής περιφέρειας. Η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού είναι δειγματοληπτική έρευνα για θέματα απασχόλησης και ανεργίας και διεξάγεται με κοινή μεθοδολογία στα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κάθε τρίμηνο.

Στην έρευνα αυτή χρησιμοποιούνται ορισμοί οι οποίοι έχουν συμφωνηθεί σε διεθνές επίπεδο. Σύμφωνα με τους ορισμούς αυτούς, "απασχολούμενος" θεωρείται όποιος εργάζεται έστω και μία ώρα εβδομαδιαίως. "Ανεργο" θεωρείται το άτομο εργάσιμης ηλικίας το οποίο δεν εργάζεται ούτε μία ώρα εβδομαδιαίως και το οποίο επιθυμεί να βρει απασχόληση, αναζητά απασχόληση και είναι άμεσα διαθέσιμο να εργαστεί.

Ο προσδιορισμός του αριθμού των ανέργων σύμφωνα με τον τρόπο αυτό προκύπτει από τις απαντήσεις των ερωτώμενων σε μία σειρά ερωτημάτων και όχι από τον αυτό χαρακτηρισμό των ίδιων των ερωτώμενων. Τα κυριότερα πλεονεκτήματα αυτής της πηγής πληροφόρησης για την αγορά εργασίας είναι η συγκρισιμότητα των στοιχείων διαχρονικά και μεταξύ των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και η τήρηση αυστηρών προδιαγραφών στην κωδικοποίηση των στοιχείων. Το κυριότερο μειονέκτημα είναι ότι λόγω της δειγματοληπτικής μορφής της έρευνας , προκύπτουν δειγματοληπτικά σφάλματα στην εκτίμηση των μεταβλητών τα οποία γίνονται σημαντικότερα όσο πιο μεγάλη ανάλυση γίνεται. Για παράδειγμα σε επίπεδο χώρας αλλά και σε επίπεδο περιφέρειας με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού υπολογίζεται με μεγάλη αξιοπιστία ο αριθμός των ανέργων και οι υποκατηγορίες αυτών. Οι ίδιοι υπολογισμοί δεν είναι αξιόπιστοι σε επίπεδο νομού λόγω του μικρού μεγέθους του δείγματος στο επίπεδο αυτό. Για αυτό το λόγο τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού χρησιμοποιούνται για την εξαγωγή συμπερασμάτων για το σύνολο της χώρας και για τις περιφέρειες αλλά όχι για τους δήμους και τους νομούς. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι τα στοιχεία που δημοσιεύει η Eurostat για την ανεργία προέρχονται από τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ και τις αντίστοιχες υπηρεσίες των υπολοίπων κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ΕΣΥΕ παρέχει επίσης αναλυτικότερα στοιχεία για την αγορά εργασίας σε επίπεδο δήμου με τις Απογραφές Πληθυσμού που διενεργεί κάθε δέκα έτη, οι οποίες

όμως δεν δίνουν παρά μόνο λίγες πληροφορίες για την απασχόληση και την ανεργία και οι οποίες λόγω του μεγάλου όγκου των στοιχείων παρέχονται με αρκετή καθυστέρηση και δεν καλύπτουν τα μεσοδιαστήματα μεταξύ των απογραφών.

Τα στοιχεία των εγγεγραμμένων ανέργων του ΟΑΕΔ αποτελούν μία πηγή πληροφόρησης για την αγορά εργασίας, η οποία για διάφορους λόγους δεν έχει μέχρι σήμερα αξιοποιηθεί επαρκώς. Ο ΟΑΕΔ – μεταξύ άλλων - καταγράφει στα μητρώα του όσους προσέρχονται στα γραφεία του και ζητούν να λάβουν κάρτα ανεργίας. Η καταγραφή αυτή πραγματοποιείται με τη δήλωση του ενδιαφερόμενου και χωρίς να διερευνάται διεξοδικά η ακριβής θέση του ατόμου στην αγορά εργασίας. Η εγγραφή στον ΟΑΕΔ πραγματοποιείται για διάφορους λόγους, η ποικιλία των οποίων δημιουργεί προβλήματα στον ακριβή προσδιορισμό του πραγματικού αριθμού των ανέργων στο σύνολο των εγγεγραμμένων ανέργων. Για παράδειγμα, η συλλογή μορίων που είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν στους διαγωνισμούς του ΑΣΕΠ, η επιθυμία ένταξης σε διάφορα προγράμματα του ΟΑΕΔ για τα οποία προϋπόθεση είναι η ύπαρξη κάρτας ανεργίας και άλλοι παράγοντες λειτουργούν ως κίνητρα εγγραφής στον ΟΑΕΔ εκτός των πραγματικών ανέργων και ορισμένων άλλων κατηγοριών που δεν εμπίπτουν στον αυστηρότερο ορισμό που χρησιμοποιεί η ΕΣΥΕ. Από την άλλη πλευρά στον ΟΑΕΔ δεν εγγράφονται υποχρεωτικώς όλοι οι άνεργοι και επομένως ένας αριθμός πραγματικά ανέργων δεν καταγράφεται από τον ΟΑΕΔ.

Τα στοιχεία του ΟΑΕΔ έχουν το πλεονέκτημα ότι είναι απογραφικά και επομένως αναλύονται σε επίπεδο νομού ή και αναλυτικότερο επίπεδο. Το κυριότερο μειονέκτημα των στοιχείων του ΟΑΕΔ είναι η ασάφεια του ορισμού των ανέργων. Υπάρχουν επίσης προβλήματα στην κωδικοποίηση ορισμένων μεταβλητών όπως ο κλάδος οικονομικής δραστηριότητας που καθιστούν δυσχερή τη χρησιμοποίησή τους.

Τα ανωτέρω σχόλια επισημαίνονται ώστε να διαφανεί ότι η σύγκριση μεταξύ των στοιχείων της ανεργίας της ΕΣΥΕ και του ΟΑΕΔ θα πρέπει να αποφεύγεται καθότι μετρούν την ανεργία με διαφορετικούς ορισμούς και διαδικασίες. Συνεπώς με τα στοιχεία του ΟΑΕΔ μπορούν να γίνουν αναλύσεις που αφορούν το σύνολο των εγγεγραμμένων ανέργων και την κατανομή του συνόλου ως προς διάφορες παραμέτρους όπως ηλικία, επάγγελμα και άλλα χαρακτηριστικά. Το ποσοστό ανεργίας δεν είναι δυνατόν να υπολογιστεί με τα στοιχεία του ΟΑΕΔ διότι ο ΟΑΕΔ δεν συλλέγει στοιχεία απασχόλησης και επομένως δεν μπορεί να υπολογίσει το εργατικό δυναμικό το οποίο είναι απαραίτητο στοιχείο για τον υπολογισμό του ποσοστού ανεργίας. Επίσης σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να υπολογίζεται το ποσοστό ανεργίας με στοιχεία της ΕΣΥΕ ή της EUROSTAT για την απασχόληση και του ΟΑΕΔ για την εγγεγραμμένη ανεργία λόγω των διαφορετικών ορισμών που χρησιμοποιούν οι φορείς αυτοί και οι οποίοι όπως προαναφέρθηκε καθιστούν τη συγκρισιμότητα των στοιχείων προβληματική.

2.3.2.2. Διάρθρωση της ανεργίας στην περιφέρεια.

Από τον πίνακα 6 , που αφορά τους άνεργους , συμπεραίνουμε ότι:

- διαχρονικά το σύνολο των ανέργων παρουσιάζει αυξητική τάση στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Μάλιστα το 2005 ο αριθμός των ανέργων ανήλθε σε 21857 άτομα , δηλαδή σημειώθηκε αύξηση κατά 9,32 % σε σχέση με το 2004.
- η ανεργία των ανδρών και των γυναικών αυξάνεται διαχρονικά. Η ανεργία όμως των γυναικών αυξάνεται με πολύ πιο γρήγορους ρυθμούς από αυτούς των ανδρών.

Με βάση τα στοιχεία του πίνακα 7 παρατηρούμε για την ηλικιακή διάρθρωση της ανεργίας, ότι διαχρονικά:

- I. μειώθηκε σημαντικά ο αριθμός των ανέργων ηλικίας 14 ετών, 65⁺ και 15-19 ετών.
- II. αυξήθηκε ο αριθμός των ανέργων στις ηλικίες 20-24, 25-29, 30-34 και 45-46 ετών.
- III. Οι περισσότεροι άνεργοι το 2005 προέρχονταν αρχικά από τις ηλικίες 30-34 ετών και ακολούθως από τις ηλικιακές ομάδες 25-29, 20-24 και 45-46.
- IV. Η μεγαλύτερη ποσοστιαία μεταβολή το διάστημα 2004-2005 πραγματοποιήθηκε στις ηλικίες 45-46 (κατά 1321 άτομα) και μετά στις ηλικίες 25-29 ετών (κατά 1219 άτομα).

Συμπερασματικά από τα ανωτέρω, παρατηρούμε τη διάρθρωση της ανεργίας στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας με βάση τα στοιχεία της ΕΣΥΕ. Ειδικότερα εξετάστηκε η διάρθρωση της ανεργίας για το σύνολο της περιφέρειας, κατά φύλο και ηλικιακή ομάδα. Εντοπίστηκαν οι κοινωνικές ομάδες που πλήττονται εντονότερα από την ανεργία όπως οι γυναίκες και οι ηλικίες 30-34 ετών, 25-29, 20-24 και 45-46 ετών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ ΕΙΣΡΟΩΝ-ΕΚΡΟΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ ΕΙΣΡΟΩΝ-ΕΚΡΟΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Επειδή η κατάρτιση πρωτογενών περιφερειακών πινάκων εισροών-εκροών και πολύ δαπανηρή και χρονοβόρα είναι οι περισσότερες χώρες προβαίνουν σε μια προσαρμογή των εθνικών πινάκων σε περιφερειακό επίπεδο. Η μέθοδος που πολύ συχνά χρησιμοποιείται για την μετατροπή ενός εθνικού πίνακα εισροών-εκροών μιας συγκεκριμένης περιφέρειας είναι η περιφερειοποίηση του εθνικού πίνακα.

Για την μετατροπή ενός εθνικού πίνακα εισροών-εκροών σε πίνακα εισροών-εκροών μιας συγκεκριμένης περιφέρειας ακολουθείται η παρακάτω διαδικασία.

- Περιφερειοποίηση των εθνικών συντελεστών εισροών
- Εκτίμηση των τεταρτημορίων Τελικής ζήτησεως, ενδιάμεσων εισροών και αρχικών εισροών των περιφερειακών πινάκων Εισροών-Εκροών

3.1. Περιφερειοποίηση των εθνικών συντελεστών εισροών-εκροών

Για την μετατροπή των εθνικών συντελεστών εισροών-εκροών σε περιφερειακούς συντελεστές χρησιμοποιείται η τεχνική της προσαρμογής των εθνικών συντελεστών με βάση τα πηλικά εγκαταστάσεως των κλάδων μιας περιφέρειας. Υπάρχει το Απλό Πηλίκo Εγκατάστασης ενός κλάδου μιας περιφέρειας (ΑΠΕ) και το Διακλαδικό Πηλίκo Εγκατάστασης ενός κλάδου της περιφέρειας.

Το ΑΠΕ του κλάδου i στην περιφέρεια R ορίζεται ως

$ΑΠΕ_i^R = \frac{X_i^R / X^R}{X_i^N / X^N} = \left(\frac{X_i^R}{X_i^N} \right) \cdot \left(\frac{X^R}{X^N} \right)$	(1)
---	-----

Όπου

X_i^R = Ακαθάριστη παραγωγή (ή απασχόληση) του κλάδου i στην περιφέρεια R

X^R = Ακαθάριστη παραγωγή (ή απασχόληση) όλων των κλάδων στην περιφέρεια R

X_i^N = Ακαθάριστη παραγωγή (ή απασχόληση) του κλάδου i στο σύνολο της χώρας

X^N = Ακαθάριστη παραγωγή (ή απασχόληση) όλων των κλάδων στο σύνολο της χώρας

Η ερμηνεία του παραπάνω πηλίκου είναι η ακόλουθη:

Ο αριθμητής στην εξίσωση (1) αντιπροσωπεύει τη συμμετοχή του κλάδου i της περιφέρειας R στη συνολική παραγωγή της περιφέρειας. Ο παρονομαστής της εξίσωσης (1) αντιπροσωπεύει τη συμμετοχή της συνολικής παραγωγής του κλάδου i της χώρας στην συνολική παραγωγή της χώρας. Εάν για παράδειγμα, $ΑΠΕ_i^R = (0.058/0.029)=2$ αυτό σημαίνει ότι η παραγωγή του κλάδου i της περιφέρειας R αντιπροσωπεύει το 5.8% της συνολικής παραγωγής της περιφέρειας, ενώ σε εθνικό

επίπεδο η παραγωγή του κλάδου i αντιπροσωπεύει μόνο το 2.9% της συνολικής παραγωγής της εθνικής οικονομίας. Σε μια περίπτωση όπως η ανωτέρω όπου η $ΑΠΕ_i^R > 1$, ο κλάδος i θεωρείται ότι είναι περισσότερο συγκεντρωμένος στη περιφέρεια R από τι είναι σε εθνικό επίπεδο. Αντίθετα εάν $ΑΠΕ_i^R = (0.016/0.040) = 0.4$ αυτό σημαίνει ότι η παραγωγή του κλάδου i της περιφέρειας R αντιπροσωπεύει μόνο το 1.6% της συνολικής παραγωγής της περιφέρειας R ενώ σε εθνικό επίπεδο η παραγωγή του κλάδου i αντιπροσωπεύει 4% της συνολικής παραγωγής της εθνικής οικονομίας. Σε μια περίπτωση όπως η παραπάνω όπου $ΑΠΕ_i^R < 1$, ο κλάδος i της περιφέρειας R είναι λιγότερο συγκεντρωμένος στη περιφέρεια R σε σύγκριση με τον ίδιο κλάδο σε εθνικό επίπεδο. Κατά τη μετατροπή των εθνικών συντελεστών εισροών – εκροών σε περιφερειακούς συντελεστές το $ΑΠΕ$ του κλάδου i της περιφέρειας R θεωρείται ότι αποτελεί ένα μέτρο της ικανότητας του περιφερειακού κλάδου i να ικανοποιεί τη ζήτηση του προϊόντος του από τους άλλους κλάδους της περιφέρειας και από την τελική ζήτηση της περιφέρειας. Εάν ο κλάδος i είναι λιγότερο συγκεντρωμένος στην περιφέρεια R από τι είναι σε εθνικό επίπεδο ($ΑΠΕ_i^R < 1$) υποτίθεται ότι ο κλάδος i είναι λιγότερο σε θέση να ικανοποιήσει την περιφερειακή ζήτηση για το προϊόν του και ο άμεσος συντελεστής εισροών του, a_{ij}^{RR} ($j=1, \dots, n$) εκτιμάται με βάση τους εθνικούς συντελεστές εισροών a_{ij}^N , πολλαπλασιάζοντας τους με $ΑΠΕ_i^R$. Όμως, εάν ο κλάδος i είναι περισσότερο συγκεντρωμένος από ότι σε εθνικό επίπεδο ($ΑΠΕ_i^R > 1$) τότε υποτίθεται ότι ο εθνικός συντελεστής εισροών a_{ij}^{RR} ($j=1, \dots, n$) ισχύει για την περιφέρεια, και το «πλεόνασμα» του προϊόντος που παράγεται από τον κλάδο i εξάγεται στις υπόλοιπες περιφέρειες. Έτσι για τη σειρά i σ' έναν εκτιμώμενο περιφερειακό πίνακα εισροών-εκροών οι αντίστοιχοι συντελεστές εισροών θα διαμορφωθούν ως ακολούθως:

Εάν ($ΑΠΕ_i^R < 1$) τότε $a_{ij}^{RR} = a_{ij}^N \cdot ΑΠΕ_i^R$ δηλαδή τα στοιχεία της σειράς i των συντελεστών του Εθνικού πίνακα πολλαπλασιάζονται με το $ΑΠΕ_i^R$. Εάν ($ΑΠΕ_i^R > 1$) τότε $a_{ij}^{RR} = a_{ij}^N$, δηλαδή ισχύουν τα στοιχεία της σειράς i του Εθνικού πίνακα.

Στην εξίσωση (1) το κλάσμα $\frac{X_i^R}{X_i^N}$ αντιπροσωπεύει το σχετικό μέγεθος του κλάδου i ο οποίος προμηθεύει εισροές τους κλάδους που χρησιμοποιούν το προϊόν του, ενώ το κλάσμα $\frac{X^R}{X^N}$ αντιπροσωπεύει το σχετικό μέγεθος της περιφέρειας. Όταν

ο κλάδος i στην περιφέρεια R είναι σχετικά μικρός σε σύγκριση με τον κλάδο j ο οποίος χρησιμοποιεί το προϊόν του κλάδου τότε ένα μέρος των εισροών του j θα πρέπει να εισαχθεί στην περιφέρεια. Προκειμένου να ληφθεί υπόψη και το σχετικό μέγεθος του κλάδου j της περιφέρειας R θα πρέπει να γίνει η τροποποίηση των εθνικών συντελεστών και με το Διακλαδικό Πηλίκο Εγκαταστάσεως ($\Delta ΠΕ$) το οποίο υπολογίζεται ως εξής:

$ΑΠΕ_{ij}^R = \left(\frac{X_i^R}{X_i^N} \right) / \left(\frac{X_j^R}{X_j^N} \right)$	(2)
--	-----

Ο αριθμητής στην εξίσωση (2) αντιπροσωπεύει το σχετικό μέγεθος του κλάδου i στην περιφέρεια σε σύγκριση με τον κλάδο σε εθνικό επίπεδο, ενώ ο παρονομαστής $\left(\frac{X_j^R}{X_j^N} \right)$ αντιπροσωπεύει το σχετικό μέγεθος του κλάδου j της

περιφέρειας R σε σύγκριση με τον κλάδο j σε Εθνικό Επίπεδο. Όταν $(\Delta PE_{ij}^R < 1)$ ο κλάδος i της περιφέρειας είναι σχετικά μικρός σε σύγκριση με τον κλάδο j της περιφέρειας ο οποίος χρησιμοποιεί εισροές του κλάδου i , τότε μέρος των εισροών του κλάδου j θα πρέπει να εισαχθεί ενώ όταν $(\Delta PE_{ij}^R > 1)$ όλες οι ανάγκες του κλάδου j σε προϊόν του κλάδου i μπορούν να καλυφθούν ενδοπεριφερειακά.

Υστερα από τα προηγούμενα είναι λογικό η προσαρμογή ενός εθνικού πίνακα συντελεστών Εισροών-Εκροών να μη γίνει μόνο χρησιμοποιώντας το ΑΠΕ αλλά και το ΔΠΕ. Ειδικότερα όλοι οι συντελεστές κατά μήκος της διαγωνίου πολλαπλασιάζονται με τα αντίστοιχα ΑΠΕ ενώ τα εκτός διαγωνίου στοιχεία τροποποιούνται ως εξής:

Εάν $(\Delta PE_{ij}^R < 1)$ τότε $a_{ij}^R = a_{ij}^N \cdot \Delta PE_{ij}^R$

Εάν $(\Delta PE_{ij}^R > 1)$ τότε $a_{ij}^R = a_{ij}^N$.

3.2. Κατασκευή των Περιφερειακών Πινάκων Εισροών

3.2.1. Τεταρτημόρια Ενδιάμεσων Αναλώσεων και Προστιθέμενης Αξίας

Έχοντας προσδιορίσει τους περιφερειακούς συντελεστές εισροών-εκροών για κάποια περιφέρεια το επόμενο βήμα είναι η εκτίμηση των τεταρτημορίων των πινάκων εισροών-εκροών για αυτή τη περιφέρεια. Στην προκειμένη περίπτωση ακολουθήθηκε η παρακάτω διαδικασία:

Σύμφωνα με την θεωρία της ανάλυσης εισροών-εκροών οι ενδιάμεσες εισροές του προϊόντος i που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή του κλάδου j της περιφέρειας R δίνονται από τη σχέση:

$Q_{ij}^R = a_{ij}^R \cdot Q_j^R$	(3)
-----------------------------------	-----

Όπου

Q_{ij}^R = Αξία εισροής του προϊόντος i στην παραγωγή του κλάδου j της περιφέρειας R αποτιμώμενη σε βασικές τιμές.

Q_j^R = Ακαθάριστη Αξία παραγωγής του προϊόντος j της περιφέρειας R αποτιμώμενη σε βασικές τιμές.

Έχοντας προσδιορίσει στο προηγούμενο στάδιο τους περιφερειακούς συντελεστές a_{ij}^R οι ενδιάμεσες εισροές Q_{ij}^R μπορούν να υπολογιστούν από την σχέση (3) με την προϋπόθεση ότι το μέγεθος της ακαθάριστης αξίας παραγωγής Q_j^R του κλάδου j είναι γνωστό. Επειδή όμως η ακαθάριστη αξία παραγωγής κατά κλάδο και περιφέρεια δεν υπολογίζεται από την ΓΓ ΕΣΥΕ θα την υπολογίσουμε έμμεσα με τον ακόλουθο τρόπο:

Η ακαθάριστη αξία παραγωγής και οι παραγωγικές δαπάνες του κλάδου j συνδέονται με την επόμενη σχέση.

$Q_j^R = \sum_i Q_{ij}^R + T_j^R - S_j^R + VA_j^R$	(4)
--	-----

Όπου

T_j^R = Ποσό φόρων επί των εισροών του κλάδου j της περιφέρειας R

S_j^R = Ποσό επιδοτήσεων επί των εισροών του κλάδου j της περιφέρειας R

VA_j^R = Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία του κλάδου j της περιφέρειας R αποτιμώμενη σε βασικές τιμές

Εάν ορίσουμε ως $t_j^R = \frac{T_j^R}{Q_j^R}$, $s_j^R = \frac{S_j^R}{Q_j^R}$, $(ava)_j^R = \frac{(VA)_j^R}{Q_j^R}$ τους τεχνολογικούς

συντελεστές φόρων, επιδοτήσεων και προστιθέμενης αξίας αντίστοιχα και λάβουμε υπ' όψιν την σχέση (3) τότε η σχέση (4) μετασχηματίζεται σε:

$Q_j^R = \left(\sum_i a_{ij}^R + t_j^R - s_j^R + ava_j^R \right) \cdot Q_j^R \Rightarrow 1 = \left(\sum_i a_{ij}^R + t_j^R - s_j^R + ava_j^R \right) \Rightarrow$ $ava_j^R = 1 - \sum_i a_{ij}^R - t_j^R + s_j^R$	(5)
---	-----

Συνδυάζοντας την σχέση (5) με τον ορισμό του τεχνολογικού συντελεστή της προστιθέμενης αξίας, η ακαθάριστη αξία παραγωγής του κλάδου j της περιφέρειας R υπολογίζεται από την σχέση:

$Q_j^R = \frac{(VA)_j^R}{(ava)_j^R} = \frac{(VA)_j^R}{1 - (\sum_i a_{ij}^R - t_j^R + s_j^R)}$	(6)
---	-----

3.2.2. Τεταρτημόριο Τελικής Ζήτησης.

Το Τεταρτημόριο της τελικής ζήτησης αποτελείται από τα διανύσματα της ιδιωτικής κατανάλωσης, της δημόσιας κατανάλωσης, των επενδύσεων και των καθαρών εξαγωγών. Η περιφερειοποίηση των αντίστοιχων διανυσμάτων του εθνικού πίνακα πραγματοποιείται ως εξής:

Α) Η ιδιωτική κατανάλωση περιφερειοποιείται χρησιμοποιώντας τα στοιχεία της πιο πρόσφατης Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών της ΓΓ ΕΣΥΕ. Η έρευνα αυτή ανάμεσα στα άλλα στοιχεία περιέχει πληροφορίες για την καταναλωτική δαπάνη κατά προϊόν ενός δείγματος νοικοκυριών σε κάθε περιφέρεια. Τα δεδομένα του δείγματος ανάγονται στον συνολικό πληθυσμό της περιφέρειας χρησιμοποιώντας των αριθμό νοικοκυριών της αντίστοιχης περιφέρειας όπως αυτός καταγράφεται στην πιο πρόσφατη απογραφή πληθυσμού της ΓΓ ΕΣΥΕ.

Β) Η δημόσια κατανάλωση εξ ορισμού ισούται με το άθροισμα των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων και των ενδιάμεσων αναλώσεων που απαιτείται για την παραγωγή των δημοσίων αγαθών. Για την περιφερειοποίηση του εθνικού μεγέθους χρησιμοποιείται ο αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων κατά κλάδο (υγεία, εκπαίδευση κ.λ.π) και περιφέρεια που παρέχεται από την ΓΓ ΕΣΥΕ.

Γ) Τα περιφερειακά στοιχεία κατά κλάδο των επενδύσεων δημοσιεύονται στο τεύχος «Περιφερειακοί Εθνικοί Λογαριασμοί» της ΓΓ ΕΣΥΕ.

Δ) Τέλος τα περιφερειακά στοιχεία των καθαρών εξαγωγών προκύπτουν εξ υπολοίπου αν από το εκτιμηθέν κατά το στάδιο 3.2.1 μέγεθος της ακαθάριστης αξίας παραγωγής κατά κλάδο αφαιρεθούν τα περιφερειοποιημένα μεγέθη των χρήσεων κάθε προϊόντος (Ενδιάμεσες αναλώσεις, ιδιωτική κατανάλωση, δημόσια κατανάλωση, επενδύσεις).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4
ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΙΝΑΚΑ ΕΙΣΡΟΩΝ-ΕΚΡΟΩΝ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΙΝΑΚΑ ΕΙΣΡΟΩΝ-ΕΚΡΟΩΝ

4.1. Το Υπόδειγμα Εισροών-Εκροών.

Μία από τις βασικές χρήσεις της πληροφόρησης που περιέχεται σε ένα πίνακα εισροών-εκροών είναι η εκτίμηση των επιδράσεων πάνω στην περιφέρεια μεταβολών που θεωρούνται εξωγενείς στην περιφέρεια. Ένας από τους συχνότερα χρησιμοποιούμενους τύπους πολλαπλασιαστών είναι εκείνος που εκτιμά τις επιδράσεις των εξωγενών μεταβολών, στην απασχόληση (σε φυσικούς όρους) που αναμένεται να δημιουργηθεί από τα νέα επίπεδα παραγωγής.

Σκοπός είναι η αξιοποίηση του πίνακα Εισροών – Εκροών που είναι διαθέσιμος για την περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, προκειμένου να εκτιμηθούν πολλαπλασιαστές απασχολήσεως.

Ο πίνακας εισροών-εκροών δίνει μια μάλλον πλήρη εικόνα των διακλαδικών ροών αγαθών και υπηρεσιών στην περιφέρεια για το συγκεκριμένο έτος στο οποίο αναφέρεται. Ο πίνακας, όμως, δεν αποτελεί αυτός καθ' αυτός ένα γενικό υπόδειγμα ανάλυσεως. Η μετατροπή του πίνακα εισροών-εκροών σε ένα γενικό υπόδειγμα ανάλυσεως μπορεί να γίνει αν κάνουμε ορισμένες υποθέσεις για το οικονομικό σύστημα και ειδικότερα για τη φύση των κλαδικών συναρτήσεων παραγωγής. Οι υποθέσεις αυτές είναι: i) Κάθε κλάδος παραγωγής παράγει ένα μόνο προϊόν. ii) Το συνολικό αποτέλεσμα της διεξαγωγής διαφόρων τύπων παραγωγής είναι το άθροισμα των επί μέρους αποτελεσμάτων. Η υπόθεση αυτή, που είναι γνωστή ως υπόθεση της αθροιστικότητας, αποκλείει την ύπαρξη εξωτερικών οικονομιών. iii) Η τρίτη υπόθεση, που είναι και η βασικότερη, είναι ότι οι χρησιμοποιούμενες ενδιάμεσες εισροές από ένα κλάδο είναι γραμμική και ομογενής συνάρτηση του επιπέδου παραγωγής του κλάδου.

Έστω ο παρακάτω συμβολισμός:

X_i = Η συνολική αξία παραγωγής του κλάδου i

X_{ij} = Η αξία του προϊόντος του κλάδου i που χρησιμοποιείται ως ενδιάμεση εισροή από τον κλάδο j

F_i = Η αξία του προϊόντος του κλάδου i που προορίζεται για τελική χρήση (κατανάλωση, επενδύσεις, εξαγωγές)

Y_j = Το σύνολο των αμοιβών των πρωτογενών συντελεστών της παραγωγής στον κλάδο j

Για τον κλάδο i σε ένα σύστημα n παραγωγικών κλάδων η βασική λογιστική εξίσωση αναφορικά με την διάθεση της συνολικής παραγωγής είναι:

$$X_i = \sum_{j=1}^n X_{ij} + F_i \quad (1)$$

Για τον παραγωγικό κλάδο j η αξία της συνολικής παραγωγής ισούται με το άθροισμα της αξίας των χρησιμοποιηθέντων ενδιάμεσων προϊόντων και των καταβληθεισών αμοιβών στους πρωτογενείς συντελεστές της παραγωγής (ή αξία των αρχικών εισροών).

$$X_j = \sum_{i=1}^n X_{ij} + Y_j \quad (2)$$

Αν συμβολίσουμε με a_{ij} το ποσό της εισροής που προέρχεται από τον κλάδο i και χρησιμοποιείται ανά μονάδα παραγωγής του κλάδου j , τότε

$$a_{ij} = \frac{X_{ij}}{X_j} \quad \text{ή} \quad X_{ij} = a_{ij} X_j$$

Αν αντικαταστήσουμε την τιμή του X_{ij} στην εξίσωση (1) λαμβάνουμε:

$$X_i = \sum_{j=1}^n a_{ij} X_j + F_i \quad (3)$$

Υπάρχουν n εξισώσεις σαν την εξίσωση (3) και κάθε μία αντιστοιχεί σε έναν από τους n παραγωγικούς κλάδους της περιφέρειας. Το σύστημα των εξισώσεων αυτών μπορεί να γραφεί υπό μορφή μήτρας, ως εξής:

$$X = A \cdot X + F \quad (4)$$

Όπου:

X = Διάνυσμα στήλης ($n \times 1$) με στοιχεία τα επίπεδα παραγωγής των κλάδων

A = Τετραγωνική μήτρα ($n \times n$), καλούμενη και μήτρα των τεχνολογικών συντελεστών ή μήτρα του Leontief, ή μήτρα των άμεσων συντελεστών εισροών-εκροών με στοιχεία τους συντελεστές a_{ij} .

F = Διάνυσμα στήλης ($n \times 1$) με στοιχεία το προϊόν κάθε κλάδου που προορίζεται για τελική χρήση.

Ο κύριος αναλυτικός σκοπός του συστήματος εισροών-εκροών είναι να ευρεθεί το συνολικό προϊόν, το οποίο θα πρέπει να παραγάγει κάθε κλάδος, αν είναι δεδομένα η τελική ζήτηση, δηλαδή τα F_i και η μήτρα A .

Η γενική λύση στο σύστημα αυτό των n εξισώσεων είναι:

$$X = (I - A)^{-1} F \quad (5)$$

Όπου

$$(I - A)^{-1} = \begin{bmatrix} r_{11} & r_{12} & \dots & r_{1n} \\ r_{21} & r_{22} & \dots & r_{2n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ r_{n1} & r_{n2} & \dots & r_{nn} \end{bmatrix}$$

είναι η αντίστροφη μήτρα της $(I - A)$ καλούμενη και μήτρα αλληλεξαρτήσεων, οι δε συντελεστές r_{ij} καλούνται ολικοί συντελεστές αλληλεξάρτησης και δείχνουν τις άμεσες και έμμεσες επιδράσεις στην παραγωγή των κλάδων που προκαλούν οι κατά

μία χρηματική μονάδα μεταβολές στην ζήτηση των προϊόντων που προορίζονται για τελική χρήση.

Συνοπτικά, η έννοια της κάθε σειράς και κάθε στήλης της αντίστροφης μήτρας είναι η εξής: α) Τα στοιχεία κάθε σειράς της αντίστροφης μήτρας δείχνουν το προϊόν του κλάδου που αντιστοιχεί στη σειρά που άμεσα και έμμεσα ζητείται από καθένα από τους κλάδους που αναγράφονται στις στήλες του πίνακα της αντίστροφης μήτρας, προκειμένου να αυξήσουν την τελική τους ζήτηση κατά μία μονάδα. Έτσι για την ικανοποίηση μιας μονάδας τελικής ζήτησεως του κλάδου 1 χρειάζονται r_{11} παραγωγής του κλάδου αυτού, για μια μονάδα τελικής ζήτησεως του κλάδου 2 χρειάζονται r_{12} μονάδες παραγωγής του κλάδου 1 και για μια μονάδα τελικής ζήτησεως του κλάδου n χρειάζονται r_{1n} μονάδες παραγωγής του κλάδου 1. β) Τα στοιχεία κάθε στήλης της αντίστροφης μήτρας δείχνουν το προϊόν που θα πρέπει να παραχθεί από κάθε κλάδο που αναγράφεται στις σειρές του πίνακα της αντίστροφης μήτρας και το οποίο άμεσα και έμμεσα ζητείται από τον κλάδο που αντιστοιχεί στην στήλη, προκειμένου αυτός να αυξήσει την τελική του ζήτηση κατά μία μονάδα.. Έτσι, για την αύξηση της τελικής ζήτησεως του κλάδου 1 κατά μία μονάδα χρειάζεται να παραχθούν από τον ίδιο τον κλάδο r_{11} μονάδες παραγωγής, από τον κλάδο 2 r_{21} μονάδες παραγωγής και από τον κλάδο n r_{n1} μονάδες παραγωγής.

4.2. Κάθετες και οριζόντιες διασυνδέσεις απασχόλησης.

Οι συντελεστές απασχόλησεως δείχνουν τη σχέση μεταξύ απασχόλησης και της παραγωγής και διακρίνονται σε άμεσους και σε ολικούς ή πολλαπλασιαστές. Ο άμεσος συντελεστής απασχόλησης ενός κλάδου δείχνει την ανά μονάδα ακαθάριστης παραγωγής ενός κλάδου απαιτούμενη ποσότητα εργασίας. Ο ολικός συντελεστής (ή απλός πολλαπλασιαστής) απασχόλησης ενός κλάδου δείχνει τις άμεσες και έμμεσες επιδράσεις πάνω στην συνολική απασχόληση της περιφέρειας που δημιουργούνται από τη κατά μία μονάδα μεταβολή της τελικής ζήτησης του υπό εξέταση κλάδου.

Ο άμεσος συντελεστής απασχόλησης ενός κλάδου υπολογίζεται αν διαιρέσουμε τη συνολική εργασία (ώρες απασχόλησης ή αριθμός απασχολούμενων) με την αντίστοιχη ακαθάριστη αξία παραγωγής του κλάδου. Έστω ότι χρησιμοποιούμε τα παρακάτω σύμβολα:

l_j = άμεσος συντελεστής απασχόλησης του κλάδου j

L_j = ποσότητα απασχολούμενης εργασίας στον κλάδο j

X_j = ακαθάριστη αξία παραγωγής του κλάδου j

Ο άμεσος συντελεστής απασχόλησης δίδεται από τη σχέση :

$$l_j = \frac{L_j}{X_j}$$

Εφόσον ο αριθμός των παραγωγικών κλάδων είναι n , οι άμεσοι συντελεστές απασχόλησης δίδονται από το διάνυσμα σειράς:

$$l = \left(\frac{L_1}{X_1}, \frac{L_2}{X_2}, \dots, \frac{L_n}{X_n} \right) = (l_1, l_2, \dots, l_n)$$

Ο ολικός συντελεστής (ή απλός πολλαπλασιαστής) απασχόλησης ενός κλάδου υπολογίζεται ως εξής:

$$L\Pi_j = \sum_{i=1}^n k_{ij} \quad (11)$$

Όπου

$L\Pi_j$ = απλός πολλαπλασιαστής απασχόλησης του κλάδου j

k_{ij} = τυπικό στοιχείο της μήτρας K

Η μήτρα K υπολογίζεται ως εξής :

$$K = \hat{I}(I - A)^{-1} = \begin{bmatrix} k_{11} & k_{12} & \dots & k_{1n} \\ k_{21} & k_{22} & \dots & k_{2n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ k_{n1} & k_{n2} & \dots & k_{nn} \end{bmatrix} \quad (12)$$

$$\text{Όπου} \quad \hat{I} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & 1 & \dots & 0 \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ 0 & 0 & \dots & 1_n \end{bmatrix}$$

Είναι η διαγώνια μήτρα με διαγώνια στοιχεία τους άμεσους συντελεστές απασχόλησης.

Ας εξετάσουμε αναλυτικότερα την έννοια των στοιχείων της μήτρας K. Τα στοιχεία μιας στήλης της μήτρας K δείχνουν τις άμεσες και έμμεσες επιδράσεις στην απασχόληση των παραγωγικών κλάδων που προέρχονται από τη κατά μία μονάδα μεταβολή του τελικού προϊόντος του κλάδου που αντιστοιχεί στην υπό εξέταση στήλη. Παραδείγματος χάρη k_{11} δείχνει τις άμεσες και έμμεσες επιδράσεις στην απασχόληση του κλάδου 1 που προέρχονται από την κατά μία μονάδα μεταβολή της τελικής ζήτησης του ίδιου κλάδου 1, k_{21} δείχνει τις άμεσες και έμμεσες επιδράσεις στην απασχόληση του κλάδου 2 που προέρχονται από την κατά μία μονάδα μεταβολή του τελικού προϊόντος του κλάδου 1, κ.ο.κ για τους υπόλοιπους κλάδους.

Τα στοιχεία μιας σειράς της μήτρας K δείχνουν τις άμεσες και έμμεσες επιδράσεις στην απασχόληση του κλάδου που αντιστοιχεί στη σειρά, που προέρχονται από την κατά μία μονάδα μεταβολή του τελικού προϊόντος των επί μέρους παραγωγικών κλάδων. Έτσι k_{11} έχει την ίδια έννοια όπως και προηγουμένως, k_{12} δείχνει τις άμεσες και έμμεσες επιδράσεις στην απασχόληση του

κλάδου 1 που προέρχονται από την κατά μία μονάδα μεταβολή του τελικού προϊόντος του κλάδου 2, κ.ο.κ για τις επιδράσεις στην απασχόληση του κλάδου 1 που προέρχονται από την κατά μία μονάδα μεταβολή του τελικού προϊόντος των υπολοίπων παραγωγικών κλάδων. Για να γίνουν συγκρίσεις μεταξύ των κλάδων, όμως, μια διαδικασία ομαλοποίησης ακολουθείται με την σύγκριση της μέσης επιδράσεως που δημιουργείται από ένα κλάδο (κλάδος j) με τη μέση γενική επίδραση όλων των κλάδων.

Ο δείκτης κάθετων διασυνδέσεων της απασχόλησης μετρά τη μέση επίδραση που η κατά μία μονάδα μεταβολή του τελικού προϊόντος ενός κλάδου ασκεί στην απασχόληση οποιουδήποτε κλάδου σε σύγκριση με την γενική μέση επίδραση που ασκεί η κατά μία μονάδα μεταβολή του τελικού προϊόντος όλων των κλάδων της περιφέρειας.

Ο δείκτης οριζόντιων διασυνδέσεων της απασχόλησης ενός κλάδου μετρά τη μέση επίδραση που η κατά μία μονάδα μεταβολή της τελικής ζήτησης σ' όλους τους κλάδους της περιφέρειας ασκεί πάνω στην απασχόληση του κλάδου σε σύγκριση με τη γενική μέση επίδραση στην απασχόληση οποιουδήποτε κλάδου που ασκεί η μεταβολή αυτή στην τελική ζήτηση.

Οι δείκτες κάθετων και οριζόντιων διασυνδέσεων απασχόλησης υπολογίζονται ως ακολούθως:

$$E_j = \frac{\sum_{i=1}^n k_{ij}}{\frac{\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n k_{ij}}{n^2}}, \quad E_i = \frac{\sum_{j=1}^n k_{ij}}{\frac{\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n k_{ij}}{n^2}} \quad i, j = 1, 2, \dots, n \quad (13)$$

Όπου

E_j = δείκτης κάθετων διασυνδέσεων απασχόλησης του κλάδου j

E_i = δείκτης οριζόντιων διασυνδέσεων απασχόλησης του κλάδου i

k_{ij} = το στοιχείο της μήτρας K

Όταν ο δείκτης κάθετων διασυνδέσεων της απασχόλησης ενός κλάδου είναι μεγαλύτερος από τη μονάδα αυτό σημαίνει ότι οι κατά μία μονάδα μεταβολές στο τελικό προϊόν του κλάδου προκαλούν επιδράσεις στη συνολική απασχόληση της περιφέρειας πάνω από το μέσο όρο, ενώ όταν ο δείκτης είναι μικρότερος από τη μονάδα οι επιδράσεις στην συνολική απασχόληση της περιφέρειας είναι κάτω από το μέσο όρο.

Επίσης όταν ο δείκτης οριζόντιων διασυνδέσεων είναι μεγαλύτερος από τη μονάδα οι επιδράσεις στην απασχόληση ενός κλάδου που προέρχονται από την κατά μία μονάδα μεταβολή του τελικού προϊόντος όλων των παραγωγικών κλάδων είναι ανώτερες από τη μέση επίδραση στην απασχόληση οποιουδήποτε παραγωγικού κλάδου.

Ο δείκτης κάθετων και οριζόντιων διασυνδέσεων, όμως, δε δείχνει αν οι επιδράσεις που ασκεί ο κλάδος στην συνολική απασχόληση κατανέμονται ομοιόμορφα σε όλους τους κλάδους ή συγκεντρώνονται σε μικρό αριθμό κλάδων. Για

να διαπιστωθεί ο βαθμός διασποράς των κάθετων και οριζόντιων διασυνδέσεων εκτιμούνται οι παρακάτω συντελεστές διακύμανσης Δ_j και Δ_i :

Οι συντελεστές διακύμανσης των κάθετων και οριζόντιων διασυνδέσεων της απασχόλησης υπολογίζονται ως ακολούθως:

$$\Delta_j = \sqrt{\frac{\frac{1}{n-1} \left\{ \sum_{i=1}^n \left(k_{ij} - \frac{\sum_{i=1}^n k_{ij}}{n} \right)^2 \right\}}{\frac{\sum_{i=1}^n k_{ij}}{n}}}, \quad \Delta_i = \sqrt{\frac{\frac{1}{n-1} \left\{ \sum_{j=1}^n \left(k_{ij} - \frac{\sum_{j=1}^n k_{ij}}{n} \right)^2 \right\}}{\frac{\sum_{j=1}^n k_{ij}}{n}}} \quad (8)$$

Όπου

Δ_j = συντελεστής διακύμανσης των κάθετων διασυνδέσεων απασχόλησης.

Δ_i = συντελεστής διακύμανσης των οριζόντιων διασυνδέσεων απασχόλησης.

Χαμηλός συντελεστής διακύμανσης σημαίνει ότι οι επιδράσεις του κλάδου κατανέμονται ομοιόμορφα σε όλους τους κλάδους, ενώ το αντίθετο συμβαίνει όταν ο συντελεστής είναι υψηλός.

Οι κλάδοι της περιφέρειας για τους οποίους τόσο ο δείκτης κάθετων διασυνδέσεων όσο και ο δείκτης οριζόντιων διασυνδέσεων έχουν τιμή πάνω από τη μονάδα χαρακτηρίζονται ως ηγετικοί ή κλάδοι-κλειδιά για τη δημιουργία απασχόλησης . Κατ' ακολουθία ένας ηγετικός κλάδος δημιουργεί απασχόληση σε άλλους κλάδους πάνω από το μέσο όρο ενώ οι επιδράσεις στην απασχόλησή του που δέχεται από άλλους κλάδους είναι πάνω από το μέσο όρο των επιδράσεων που δέχεται οποιοσδήποτε κλάδος. Από όλη την παραπάνω ανάλυση προκύπτει η σημασία της εκτίμησης των δεικτών κάθετων και οριζόντιων διασυνδέσεων, της ιεραρχήσεως των παραγωγικών κλάδων σύμφωνα με την τιμή των δεικτών και ο προσδιορισμός των ηγετικών κλάδων στην περιφέρεια. Με δεδομένους τους περιορισμένους πόρους (ιδιαίτερα αποταμιεύσεις) που διαθέτει μια αναπτυσσόμενη χώρα κατά την κατανομή αυτών των πόρων θα πρέπει να δίνεται μεγαλύτερη προτεραιότητα στους ηγετικούς κλάδους ώστε η αναπτυξιακή διαδικασία να προσλαμβάνει τη μεγαλύτερη δυνατή ώθηση.

4.2.1. Δείκτες διασυνδέσεων απασχόλησης.

Στον πίνακα 8 παρουσιάζονται οι διψήφιοι κωδικοί και η ονομασία των κλάδων του πίνακα εισροών-εκροών . Στην στήλη 1 του πίνακα 9 παρουσιάζονται οι δείκτες κάθετων διασυνδέσεων για 28 κλάδους της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας τους οποίους περιλαμβάνει ο πίνακας Εισροών-Εκροών . Η στήλη 2 του ίδιου πίνακα περιλαμβάνει τους αριθμούς ιεράρχησης των κλάδων, όπου ο αριθμός 1 υποδηλώνει τον κλάδο με τον υψηλότερο δείκτη . Τέλος η στήλη (3) του πίνακα περιλαμβάνει τους συντελεστές διακύμανσης των κάθετων διασυνδέσεων.

Πίνακας 8
Κωδικοί και Ονομασία Κλάδων Πίνακα εισροών-εκροών

Κωδικός Κλάδου	Ονομασία κλάδου
01-02	Γεωργία, κτηνοτροφία.
05	Αλιεία.
10-14	Μεταλλεία , ορυχεία.
15-37	Μεταποίηση
15-16	Βιομηχανία τροφίμων ποτά και καπνός.
17-19	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών ινών.
20	Βιομηχανία ξύλου.
21-22	Βιομηχανία χαρτιού εκτυπώσεις.
23	Παραγωγή οπτάνθρακα προϊόντων διύλισης πετρελαίου.
24-25	Παραγωγή χημικών ελαστικών και πλαστικών.
26	Παραγωγή μη μεταλλικών ορυκτών.
27	Παραγωγή βασικών μετάλλων.
28	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων.
29-36	Κατασκευή μηχανημάτων και λοιπών ειδών εξοπλισμού.
37	Ανακύκλωση.
40-41	Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και ύδρευση.
45	Κατασκευές.
50-52	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων, μοτοσικλετών και ειδών οικιακής χρήσης.
55	Ξενοδοχεία και εστιατόρια.
60-64	Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες.
65-67	Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση.
70-74	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχειρηματικές δραστηριότητες.
75	Δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.
80	Εκπαίδευση.
85	Υγεία και κοινωνική μέριμνα.
90-93	Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες
95	Ιδιωτικά νοικοκυριά με απασχολούμενο προσωπικό.
96	Εξωπεριφερειακοί οργανισμοί.

Πίνακας 9
Κάθετες και Οριζόντιες διασυνδέσεις απασχόλησης

Κωδικός Κλάδων	Κάθετες διασυνδέσεις	Αριθμός Ιεράρχησης	Συντελεστής διακύμανσης	Οριζόντιες διασυνδέσεις	Αριθμός Ιεράρχησης	Συντελεστής διακύμανσης
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
01-02	2.26	1	0.44	5.64	1	0.35
05	1.43	4	0.31	1.21	13	0.33
10-14	0.77	15	0.20	0.70	29	0.21
15-37	1.43	4	0.31	1.21	13	0.33
15-16	1.52	11	0.25	0.51	36	0.16
17-19	1.12	7	0.20	0.72	27	0.20
20	1.33	6	0.27	1.20	14	0.28
21-22	0.53	18	0.14	0.49	38	0.14
23	0.17	21	0.08	0.20	53	0.08
24-25	0.30	51	0.09	0.30	50	0.08
26	0.76	16	0.16	0.53	34	0.19
27	0.49	19	0.09	0.31	48	0.10
28	1.05	22	0.24	1.15	17	0.23
29-36	0.34	20	0.13	0.33	47	0.13
37	0.86	13	0.19	0.63	33	0.22
40-41	0.57	17	0.17	0.77	25	0.14
45	0.90	12	0.18	0.78	24	0.20
50-52	1.12	8	0.31	1.82	11	0.24
55	0.98	10	0.17	0.65	31	0.20
60-64	1.58	3	0.34	1.86	10	0.31
65-67	1.62	2	0.28	1.95	9	0.25
70-74	0.09	22	0.04	0.03	56	0.02
75	0.09	22	0.04	0.03	56	0.02
80	1.40	5	0.35	1.41	12	0.35
85	0.93	11	0.26	0.85	21	0.27
90-93	1.11	9	0.30	1.19	16	0.29
95	1.11	9	0.30	1.19	16	0.29
96	0.85	14	0.13	0.35	43	0.17

Στον πίνακα 9 παρουσιάζονται οι κάθετες και οριζόντιες διασυνδέσεις απασχόλησης, η ιεράρχηση των κλάδων σύμφωνα με αυτούς τους δείκτες και οι συντελεστές διακύμανσης των δεικτών. Τα βασικά συμπεράσματα που προκύπτουν απ' αυτό το πίνακα διατυπώνονται ευθύς αμέσως.

4.2.2. Κάθετες διασυνδέσεις απασχόλησης.

Στη στήλη (1) του πίνακα 9 παρουσιάζονται οι κάθετες διασυνδέσεις απασχόλησης, και στις στήλες (2) και (3) οι αριθμοί ιεράρχησης και οι συντελεστές διακύμανσης αυτών των δεικτών αντίστοιχα.

Από τους 28 κλάδους της περιφέρειας σε 11 κλάδους ο δείκτης κάθετης διασύνδεσης της απασχόλησης είναι ανώτερος από την μονάδα που υποδηλώνει ότι η κατά μία χρηματική μονάδα μεταβολή των προϊόντων της τελικής χρήσεως αυτών των κλάδων θα προκαλέσει αντίστοιχη μεταβολή στην συνολική απασχόληση της περιφέρειας που θα ξεπερνά το μέσο όρο οποιουδήποτε κλάδου. Ο κλάδος με τον υψηλότερο δείκτη κάθετης διασύνδεσης της απασχόλησης είναι ο γεωργία , κτηνοτροφία , δάση (κλάδος 01-02) για τον οποίο ο δείκτης ανέρχεται σε 2.26. Στην συνέχεια ακολουθούν 4 κλάδοι (65-67, 60-64, 15-16, 0.5) για τους οποίους ο δείκτης

παίρνει τιμές που κυμαίνονται μεταξύ 1.43 και 1.62. Για τους υπόλοιπους από τους 6 κλάδους ο δείκτης κυμαίνεται μεταξύ 1.05(κλάδος 28) και 1.40 (κλάδος 80).

4.2.3. Οριζόντιες διασυνδέσεις απασχόλησης.

Στη στήλη 4 του πίνακα 9 παρουσιάζονται οι δείκτες οριζόντιων διασυνδέσεων της απασχόλησης και στις στήλες (5) και (6) οι αντίστοιχοι αριθμοί ιεράρχησης και οι συντελεστές διακύμανσης των δεικτών. Στην προκείμενη περίπτωση για 9 από τους 28 κλάδους ο δείκτης είναι υψηλότερος από τη μονάδα που σημαίνει ότι η μέση επίδραση στην απασχόληση αυτών των κλάδων λόγω μεταβολής του τελικού προϊόντος όλων των κλάδων κατά μία μονάδα είναι μεγαλύτερη από τη μέση επίδραση στην απασχόληση οποιουδήποτε παραγωγικού κλάδου. Οι τρεις κλάδοι με τους υψηλότερους δείκτες οριζόντιων διασυνδέσεων της απασχόλησης είναι η Γεωργία-Κτηνοτροφία-Δάση (κλάδος 01) με δείκτη 5.64, ο κλάδος της Χρηματοπιστωτικής Διαμεσολάβησης (κλάδος 65-67) με δείκτη 1.95 και ο κλάδος των Μεταφορών , Αποθήκευσης , Επικοινωνίες (κλάδος 60-64) με δείκτη 1,86.

4.2.4. Ηγετικοί κλάδοι απασχόλησης.

Στον πίνακα 10 παρουσιάζονται οι κλάδοι για τους οποίους τόσο οι κάθετες όσο και οι οριζόντιες διασυνδέσεις απασχόλησης είναι μεγαλύτερες από τη μονάδα. Οι κλάδοι αυτοί μπορούν να χαρακτηριστούν ως κλάδοι-κλειδιά για τη δημιουργία απασχόλησης με βάση τα παραπάνω κριτήρια.

Πίνακας 10
Ηγετικοί κλάδοι απασχόλησης

Κωδικός Κλάδων	Κάθετες διασυνδέσεις	Οριζόντιες διασυνδέσεις
01-02	2.26	5.64
05	1.43	1.21
20	1.33	1.20
28	1.05	1.15
50-52	1.12	1.82
60-64	1.58	1.86
65-67	1.62	1.95
80	1.40	1.41
90-95	1.11	1.19

Η διάθεση επενδυτικών πόρων σε αυτούς τους κλάδους θα δημιουργήσει, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, τις μεγαλύτερες επιδράσεις στην συνολική απασχόληση της περιφέρειας σε σύγκριση με τις επιδράσεις που θα δημιουργήσει η κατανομή των ίδιων πόρων σε άλλους κλάδους της περιφέρειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5
ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

5.1. Συγκριτικά πλεονεκτήματα – Προβλήματα και περιορισμοί

Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας είναι:

- + Οι δυνατότητες για ριζική βελτίωση των διαπεριφερειακών συνδέσεων λόγω της Εγνατίας Οδού και των κάθετων οδικών αξόνων.
- + Η συγκέντρωση της ενεργειακής παραγωγής (Ενεργειακό Κέντρο της Ελλάδας), με δυνατότητες σύνδεσης με τα διευρωπαϊκά ενεργειακά δίκτυα.
- + Οι πλούσιοι ορυκτοί πόροι (λιγνίτης, μάρμαρα, χρωμίτες, λευκόλιθος, αδρανή).
- + Το πλούσιο υδάτινο δυναμικό (65% των επιφανειακών υδάτων της χώρας).
- + Το πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό απόθεμα.
- + Ο παραδοσιακός αγροτικός χώρος.

Οι βασικοί περιορισμοί, που πρέπει να ληφθούν υπόψη στη διαμόρφωση της αναπτυξιακής στρατηγικής είναι:

- Η παραμεθόρια γεωγραφική θέση της Περιφέρειας με περιορισμένο διασυνοριακό δυναμικό.
- Ο μεγάλος βαθμός ορεινότητας.
- Η ιδιαίτερα υψηλή ανεργία.
- Ο κλαδικός προσανατολισμός σε περιορισμένο αριθμό κλάδων (γούνα, ενέργεια, βιομηχανία τροφίμων).

5.2. Στρατηγική - Αναπτυξιακοί στόχοι

Η δημιουργία θέσεων απασχόλησης, η ανάπτυξη δεξιοτήτων του τοπικού πληθυσμού, η συγκράτηση του πληθυσμού και η βελτίωση της πρόσβασης, αποτελούν τη βασική φροντίδα για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, που βρίσκεται μακριά από μεγάλα αστικά κέντρα και παρουσιάζει μακροχρόνια και παρατεταμένα οικονομικά προβλήματα.

Η κυρίαρχη απασχόληση της Περιφέρειας στους κλάδους ενέργειας και γούνας συμβάλλει στην μονομερή εξάρτηση της περιφερειακής οικονομίας από τους παραπάνω κλάδους. Το επιχειρηματικό πνεύμα στην περιοχή είναι χαμηλό. Ο ρυθμός δημιουργίας επιχειρήσεων είναι μικρός. Δεν υπάρχουν δίκτυα συνεργασιών μεταξύ επιχειρήσεων. Οι περισσότερες επιχειρήσεις είναι μικρές οικογενειακής μορφής με έλλειψη σύγχρονης τεχνολογίας και απουσία επιστημονικού προσωπικού και management.

Απαιτείται δέσμη μέτρων για τη διαφοροποίηση, τη διεύρυνση και την εξωστρέφεια της οικονομικής βάσης της Περιφέρειας, την ανάπτυξη των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και την ενίσχυση των ορεινών και παραλίμνιων περιοχών.

Η Περιφέρεια έχει αρκετά δυνατά σημεία που πρέπει να αξιοποιησει κατάλληλα. Υπάρχει μεγάλη παράδοση στο εμπόριο και την τεχνογνωσία των ενεργειακών δραστηριοτήτων. Ο αγροτικός χώρος περιέχει σημαντικό δυναμικό για την παραγωγή ποιοτικών τοπικών - παραδοσιακών προϊόντων (κρόκος, τυριά, πιπεριές, φασόλια, φακές, μήλα, κ.α.).

Η ποικιλία, η ομορφιά και η μοναδικότητα της φυσικής, πολιτιστικής και πολιτισμικής κληρονομιάς αποτελούν συγκριτικά πλεονεκτήματα ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων υψηλής ποιότητας.

Αυτές οι δυνατότητες ισχυροποιούνται με τη διεύρυνση της αγοράς (Αλβανία, FYROM, Βαλκάνια, Παρευξείνιες χώρες), το ρόλο του τοπικού κέντρου στα Δυτικά Βαλκάνια και την εγγύτητα στο μητροπολιτικό κέντρο της Θεσσαλονίκης.

Με βάση την παραπάνω ανάλυση κύριοι στόχοι είναι:

♦ **Διεύρυνση των ευκαιριών απασχόλησης και μείωση της ανεργίας**

Η προσαρμογή των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Η βελτίωση της απασχολησιμότητας και η παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης των κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων.

♦ **Αξιοποίηση των Διευρωπαϊκών Δικτύων από τα αστικά και παραγωγικά κέντρα της Περιφέρειας**

Η ολοκλήρωση λειτουργικών τμημάτων των μεγάλων οδικών έργων για τη μεγιστοποίηση των επιπτώσεων κυρίως στο παραγωγικό περιβάλλον. Η βελτίωση της πρόσβασης της Περιφέρειας. Η λειτουργική διασύνδεση με τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών και τις επιχειρηματικές υποδομές της Περιφέρειας. Η ενίσχυση των αστικών κέντρων και η διάχυση της ανάπτυξης της ενδοχώρας. Η ενίσχυση και η συμβολή στη δημιουργία αναπτυξιακών αξόνων στην Περιφέρεια.

♦ **Αειφόρος ανάπτυξη της υπαίθρου - Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των ορεινών και παραλίμνιων περιοχών**

Η συμβολή στη συγκράτηση του πληθυσμού. Η ενεργοποίηση του ενδογενούς παραγωγικού δυναμικού. Η ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικότητας. Η ανάπτυξη εναλλακτικών δραστηριοτήτων. Η αξιοποίηση των φυσικών πόρων. Η παροχή επαρκών υποδομών ποιότητας ζωής.

♦ **Αναδιάρθρωση κρίσιμων κλάδων της τοπικής οικονομίας και ενίσχυση της εξωστρέφειας**

Ο εκσυγχρονισμός των παραγωγικών κλάδων της τοπικής οικονομίας. Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας. Η πρόσβαση σε νέες αγορές. Η εισαγωγή της Ε&Τ (Ερευνας και Τεχνολογίας) και η ενθάρρυνση της καινοτομίας. Η αύξηση των εξαγωγών. Η προώθηση και ανάπτυξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας.

♦ **Ενίσχυση των αστικών περιοχών**

Ο εξειδικευμένος και ταυτόχρονα σημαντικός ρόλος που πρέπει να διαδραματίσουν τα αστικά κέντρα σε περιφερειακό επίπεδο, προϋποθέτει τη διαμόρφωση ολοκληρωμένης στρατηγικής για τα αστικά κέντρα. Στόχος της στρατηγικής αυτής είναι η εξειδίκευση και η ανάδειξη του αναπτυξιακού ρόλου κάθε αστικού κέντρου με ειδικές κατηγορίες δράσεων.

Στοιχεία της αναπτυξιακής διαδικασίας αποτελούν, η βελτίωση των υποδομών στους τομείς των : υγείας – πρόνοιας, εκπαίδευσης, μεταφορών και περιβάλλοντος.

Επίσης η στρατηγική της Περιφέρειας για τα αστικά κέντρα περιλαμβάνει ολοκληρωμένες δράσεις αναβάθμισης υποβαθμισμένων περιοχών των αστικών κέντρων, οι οποίες θα προσδιοριστούν σε επίπεδα ζωνών μικρής κλίμακας και θα υλοποιηθούν με ειδικές διαδικασίες.

♦ Ενίσχυση του Τουριστικού Προϊόντος

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη του τουρισμού, η οποία θα βασίζεται σε ένα άρτιο σχεδιασμό, που θα αποσκοπεί στη διαφοροποίηση (παραδοσιακός, πολιτιστικός, οικολογικός, γεωργικός, θρησκευτικός, αρχαιολογικός, τουρισμός για νέους, αθλητικός, εκπαιδευτικός, βιομηχανικός, συνεδριακός, τουρισμός Σαββατοκύριακου, περιπέτειας) και θα διασφαλίζει τη συμμετοχή μεγάλου μέρους του τοπικού πληθυσμού, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους μέσα από τη σύνδεση με την τοπική παραγωγή.

Η επί τόπου συσκευασία των τοπικά παραγόμενων προϊόντων και η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και ανταγωνιστικότητας με την δημιουργία νέων³ ή ενίσχυση και εκσυγχρονισμό υφιστάμενων επιχειρήσεων, αποτελούν δράσεις που τονώνουν την απασχόληση και συγκρατούν τους κατοίκους στην ύπαιθρο. Η προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος δημιουργεί προοπτικές απασχόλησης και δίνει προστιθέμενη αξία στις δράσεις προώθησης του τουρισμού.

Ιδιαίτερη σπουδαιότητα έχει η προβολή των περιοχών και της παραγωγής τους (τουριστικά αξιοθέατα, παραδοσιακά προϊόντα, αντικείμενα λαϊκής τέχνης, παραδοσιακές εκδηλώσεις κλπ), με τρόπο που να προωθείται και να αναδεικνύεται η πρωτότυπη και μοναδική τοπική πολιτιστική και παραδοσιακή ταυτότητα (σήμα ποιότητας), η οποία θα κάνει τα προϊόντα της περιοχής γνωστά στην διεθνή αγορά (έντυπος και ηλεκτρονικός τύπος, τουριστικά έντυπα, γραμματόσημα, κάρτες, διαδρομές πολιτιστικές – θρησκευτικές – οικολογικές κλπ).

Ειδικότερα οι στόχοι κατά τομέα παραγωγής είναι:

■ Πρωτογενής τομέας

Η ανάπτυξη εναλλακτικών και συμπληρωματικών δραστηριοτήτων προς τον πρωτογενή τομέα. Η βελτίωση της αποδοτικότητας και ανταγωνιστικότητας του τομέα. Η αξιοποίηση των τοπικών ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και η ανάπτυξη επώνυμων τοπικών προϊόντων. Η βελτίωση των δομών μεταποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων. Η προστασία των φυσικών πόρων και του αγροτικού περιβάλλοντος.

■ Μεταποίηση και ΜΜΕ (Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις)

Η ανάπτυξη ενός νέου ισχυρού τοπικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα. Η ενίσχυση και καθετοποίηση των τομέων παραγωγής με χρήση νέων τεχνολογιών έρευνας καινοτομίας και της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Καθώς και ανάπτυξης δικτύων συνεργασιών. Η ολοκλήρωση και ανάπτυξη των υποδομών και δομών στήριξης του παραγωγικού περιβάλλοντος. Η ώθηση στη δημιουργία ΜΜΕ τεχνολογίας αιχμής. Η ενίσχυση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων της Περιφέρειας.

³ Χρηματοδότηση μέσω του Εθνικού Αναπτυξιακού Νόμου 2601/98

- *Τριτογενής τομέας*

Η ανάπτυξη ενός δικτύου υπηρεσιών υποστήριξης των ΜΜΕ. Η διασύνδεση της έρευνας με την παραγωγή. Η βελτίωση της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος - ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού - τουριστική αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6
ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ

Για την υλοποίηση της αναπτυξιακής στρατηγικής και την επίτευξη των αντικειμενικών στόχων, απαιτείται η στήριξη των παρακάτω έξι (6) Αξόνων Προτεραιότητας:

Αξονας Προτεραιότητας	1	Διεύρυνση Ευκαιριών Απασχόλησης - Μείωση της Ανεργίας
Αξονας Προτεραιότητας	2	Αξιοποίηση Διευρωπαϊκών Δικτύων από τα Αστικά και Παραγωγικά Κέντρα της Περιφέρειας
Αξονας Προτεραιότητας	3	Ενίσχυση αστικών περιοχών
Αξονας Προτεραιότητας	4	Αναδιάρθρωση της Τοπικής Οικονομίας - Ενίσχυση της Εξωστρέφειας των Επιχειρήσεων
Αειφόρος Ανάπτυξη της Υπαίθρου		
Αξονας Προτεραιότητας	5	Ανάπτυξη Αγροτικού Χώρου
Αξονας Προτεραιότητας	6	Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη Ορεινών και Παραλίμνιων Περιοχών

Οι άξονες προτεραιότητας και τα μέτρα αναλύονται παρακάτω:

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1	Διεύρυνση Ευκαιριών Απασχόλησης - Μείωση της Ανεργίας
--------------------------------	---

Κέντρο βάρους της αναπτυξιακής προσπάθειας της Περιφέρειας αποτελεί η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της περιφερειακής οικονομίας και η αναδιάρθρωση της παραγωγικής δομής, έτσι ώστε να δημιουργηθούν ευκαιρίες απασχόλησης και να μειωθεί η ανεργία.

Το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί τον καθοριστικότερο παράγοντα επιτυχίας αυτής της προσπάθειας και στα πλαίσια αυτά ο ρόλος της κατάρτισης είναι καίριος και ζωτικός.

Η εφαρμογή ενεργητικών πολιτικών στην αγορά εργασίας προωθούν την απασχόληση στους τομείς που συνδέονται με τις αναπτυξιακές προτεραιότητες της Περιφέρειας.

Η προώθηση τοπικών πρωτοβουλιών απασχόλησης μέσα από τη λογική της ολοκληρωμένης προσέγγισης σε μικρή κλίμακα ενισχύει τα μέτρα για την απασχόληση σε τοπικό επίπεδο και σε επίπεδο ομάδων πληθυσμού που χρήζουν ειδικής αντιμετώπισης για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Οι κύριοι στόχοι αυτής της προτεραιότητας είναι η προσαρμογή των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Η βελτίωση της απασχολησιμότητας και η παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης σε ομάδες, που έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, στην περιφέρεια, με έμφαση στις γυναίκες και στους νέους.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, η στήριξη θα εστιαστεί στα παρακάτω μέτρα.

- Μέτρο 1.1 Υπηρεσίες φροντίδας για την προώθηση ίσων ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων
- Μέτρο 1.2 Ανάπτυξη ανθρωπίνων πόρων
- Μέτρο 1.3 Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης

Μέτρο	1.1	Υπηρεσίες φροντίδας για την προώθηση ίσων ευκαιριών
--------------	------------	--

Το μέτρο περιλαμβάνει δράσεις :

- Για την ενίσχυση της λειτουργίας δομών δημιουργικής απασχόλησης, εξυπηρέτησης, φύλαξης και προστασίας βρεφών, νηπίων και παιδιών.
- Για την ενίσχυση δομών κοινωνικής στήριξης για την προσφορά υπηρεσιών σε εξαρτώμενα από την οικογένεια άτομα (ηλικιωμένοι, ευπαθείς κοινωνικές ομάδες κλπ).
- Λοιπές δράσεις στήριξης και προώθησης των ίσων ευκαιριών.

Μέτρο	1.2	Ανάπτυξη ανθρωπίνων πόρων
--------------	------------	----------------------------------

Το μέτρο αυτό αφορά δράσεις εξειδικευμένης επαγγελματικής κατάρτισης που καλύπτουν τις ανάγκες σε εξειδικευμένη εκπαίδευση που προκύπτουν από τις ανάγκες της αγοράς. Το μέτρο αυτό αποβλέπει στην αναβάθμιση του εργατικού και στελεχειακού δυναμικού της περιφέρειας, με την παροχή ποιοτικής επαγγελματικής κατάρτισης και προώθησης της απασχόλησης σε συγκεκριμένους τομείς προτεραιότητας, με μικρής και εξειδικευμένης κλίμακας παρεμβάσεις.

Μέτρο	1.3	Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης
--------------	------------	---

Το μέτρο περιλαμβάνει τις παρακάτω δράσεις:

- Εξειδικευμένες παρεμβάσεις για ανέργους ή υποαπασχολούμενους σε υποβαθμισμένες περιοχές ή/και σε τομείς που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα απασχόλησης. Οι δράσεις στοχεύουν στην προώθηση της τοπικής απασχόλησης και τη βελτίωση της απασχολησιμότητας με το συνδυασμό ενεργειών προσανατολισμού κατάρτισης, επανακατάρτισης, επιδότησης της απασχόλησης και της αυταπασχόλησης

- Εξειδικευμένες παρεμβάσεις βελτίωσης και αύξησης των ευκαιριών απασχόλησης για ειδικές πληθυσμιακές ομάδες σε τοπική κλίμακα. Οι πρωτοβουλίες αυτές θα δημιουργήσουν τις απαραίτητες συνθήκες για την κοινωνική ένταξη, την προώθηση των ίσων ευκαιριών για όλους και την ενσωμάτωση των ειδικών πληθυσμιακών ομάδων στις τοπικές αγορές εργασίας.
- Οριζόντιες δράσεις αναβάθμισης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού που υλοποιεί έργα των εγκεκριμένων επιχειρησιακών σχεδίων, στήριξης, δικτύωσης, ευαισθητοποίησης και διάχυσης για το σύνολο των υλοποιούμενων παρεμβάσεων.

Οι παραπάνω δράσεις προϋποθέτουν την ενεργή συμμετοχή των τοπικών εταίρων. Οι πρωτοβουλίες αυτές θα είναι εναρμονισμένες με τις ιδιαιτερότητες των τοπικών οικονομικών και κοινωνικών αναγκών και προϋποθέσεων, θα είναι μικρής κλίμακας και θα στοχεύουν στην προώθηση της απασχόλησης με συνδυασμό επαγγελματικής κατάρτισης, επιδότησης της απασχόλησης και αυταπασχόλησης.

Το μέτρο αυτό στοχεύει στην τοπική ανάπτυξη με τη βελτίωση και αύξηση της απασχόλησης σε περιοχές ή τομείς που αντιμετωπίζουν συνθήκες παραγωγικής αναδιάρθρωσης ή υποβάθμισης.

ΑΕΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2	Αξιοποίηση Διευρωπαϊκών Δικτύων από τα Αστικά και Παραγωγικά Κέντρα της Περιφέρειας
--	---

Η περιφερειακή θέση της Δυτικής Μακεδονίας καθιστά τον τομέα των μεταφορών νευράλγικό στόχο για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητάς της και την αξιοποίηση των ευκαιριών οικονομικής ανάπτυξης. Η αναπτυξιακή προοπτική της Περιφέρειας συνδέεται άμεσα με την ολοκλήρωση και αξιοποίηση των μεγάλων δικτύων μεταφορών (Εγνατία Οδός και κάθετοι οδικοί άξονες).

Άμεση σχέση με την ανάπτυξη των μεταφορικών δικτύων έχουν οι επιχειρηματικές υποδομές, που πρέπει να ενισχυθούν και να αναπτυχθούν, καθώς αποτελούν κομβικά σημεία στους οδικούς άξονες και αποκτούν στρατηγικό αναπτυξιακό ρόλο.

Ταυτόχρονα έμφαση πρέπει να δοθεί στη δημιουργία συνθηκών συνδυασμένων συστημάτων μεταφορών με τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση του σιδηροδρομικού δικτύου και την ανάπτυξη υποδομών συνδυασμένων μεταφορών.

Οι κύριοι στόχοι αυτής της προτεραιότητας είναι η ολοκλήρωση λειτουργικών τμημάτων των μεγάλων οδικών έργων για τη μεγιστοποίηση των επιπτώσεων τους στον τομέα της οικονομικής ανάπτυξης της Περιφέρειας. Η βελτίωση της πρόσβασης στην Περιφέρεια. Η λειτουργική διασύνδεση με τα Διευρωπαϊκά δίκτυα Μεταφορών. Η ενίσχυση των επιχειρηματικών υποδομών και η διάχυση της ανάπτυξης της ενδοχώρας. Η ενίσχυση του τουρισμού και η δημιουργία ισχυρών αναπτυξιακών αξόνων στην Περιφέρεια.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, η στήριξη θα πρέπει να εστιαστεί στα παρακάτω μέτρα.

- Μέτρο 2.1 Υποδομές Μεταφορών
Μέτρο 2.2 Ανάπτυξη επιχειρηματικών υποδομών και δραστηριοτήτων

Μέτρο	2.1	Υποδομές μεταφορών
--------------	------------	---------------------------

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της τοπικής οικονομίας μέσω της μείωσης του χρόνου και του κόστους μεταφοράς θα επιτευχθεί με την ολοκλήρωση των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών, την Εγνατία Οδό και τους κάθετους άξονες “Σιάτιστα–Κρυσταλλοπηγή / Ιεροπηγή», «Νίκη-Φλώρινα – Κοζάνη – Λάρισα», την κατασκευή του μεθοριακού Σταθμού Ιεροπηγής, την ολοκλήρωση, βελτίωση και ανάπτυξη του ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου μεταφορών, τη σύνδεση των περιοχών οικονομικού ενδιαφέροντος και τη λειτουργική ενοποίηση των διακριτών περιοχών ολοκληρωμένης παρέμβασης των ορεινών χώρων.

Σημαντική αναφορά πρέπει να γίνει και στο σιδηροδρομικό δίκτυο της Δυτικής Μακεδονίας το οποίο είναι ανεπαρκές και καλύπτεται από δίκτυο μονής κατεύθυνσης. Οι ανάγκες βελτίωσης και συντήρησης του δικτύου είναι άμεσες, όπως άμεσες είναι και οι ανάγκες βελτίωσης της ασφάλειας και φύλαξης των σημείων όπου ο σιδηρόδρομος συναντά το οδικό δίκτυο ή διέρχεται από κατοικημένες περιοχές.

Ταυτόχρονα οι ανάγκες προσαρμογής και ενοποίησης των μέσων μεταφοράς σε συνεκτικά δίκτυα οδηγούν στην ανάπτυξη συνθηκών εφαρμογής συστημάτων συνδυασμένων μεταφορών και υποδομών σε κομβικά σημεία της Περιφέρειας.

Αντικειμενικοί Στόχοι

- ⊙ Ολοκλήρωση λειτουργικών τμημάτων των κάθετων οδικών αξόνων
- ⊙ Βελτίωση της σύνδεσης με τα μεγάλα δίκτυα μεταφορών
- ⊙ Ανάπτυξη λειτουργικού οδικού δικτύου διαπεριφερειακής και ενδοπεριφερειακής επικοινωνίας
- ⊙ Βελτίωση, εκσυγχρονισμός και ασφάλεια σιδηροδρομικού δικτύου

Μέτρο	2.2	Ανάπτυξη επιχειρηματικών υποδομών και δραστηριοτήτων
--------------	------------	---

Στη Δυτική Μακεδονία λειτουργεί μία μόνο Βιομηχανική Περιοχή στη Φλώρινα και βρίσκεται σε φάση κατασκευής η ΒΙΠΕ Κοζάνης. Οι Βιομηχανικές Περιοχές Καστοριάς και Γρεβενών έχουν θεσμοθετηθεί με το Π.Δ. 36/86.

Για να μπορέσει η τοπική οικονομία να γίνει ανταγωνιστική και να διαδραματίσει αναπτυξιακό ρόλο στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο πρέπει να αξιοποιήσει τον κομβικό της ρόλο στα μεγάλα οδικά δίκτυα και ταυτόχρονα να ενισχύσει τις επιχειρηματικές της υποδομές και δραστηριότητες. Οι περιοχές αυτές, εκτός από τόπο εγκατάστασης επιχειρήσεων, πρέπει να εξελιχθούν ταυτόχρονα σε εργαλεία προσέλκυσης νέων επενδύσεων, δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και εισοδημάτων, προώθησης της επιχειρηματικής συνεργασίας και στήριξης του τεχνολογικού εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων.

Η σχεδιαζόμενη – μέσα από ένα πλήθος παρεμβάσεων – ενδυνάμωση της συνεργασίας των περιοχών με την Γ΄θμια εκπαίδευση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, αναμένεται να προσδώσει ιδιαίτερη δυναμική στον τρόπο ανάπτυξης τους και να τις καταστήσει σημεία διεπαφής του επιχειρηματικού κόσμου με το ερευνητικό δυναμικό της Περιφέρειας.

Με την έννοια αυτή, οι συγκεκριμένες περιοχές θα είναι σε θέση να λειτουργήσουν ως πόλοι έλξης καινοτόμων επιχειρήσεων και, μακροπρόθεσμα, κομβικά σημεία πρωτογενούς δημιουργίας καινοτομίας.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3	Ενίσχυση Αστικών Περιοχών
------------------------------------	----------------------------------

Για την αξιοποίηση των αστικών κέντρων ως «μηχανισμών» υποστήριξης και προώθησης της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης, απαιτείται η εξειδίκευση και ο προσδιορισμός του αναπτυξιακού ρόλου τους. Αυτό θα επιτευχθεί και μέσα από την υλοποίηση δράσεων όπως η βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, η προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος, η ανάδειξη και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, παράδοσης και του σύγχρονου πολιτισμού, η ανάπτυξη υποδομών εκπαίδευσης και κατάρτισης, η ανάπτυξη και βελτίωση βασικών υποδομών και τέλος η βελτίωση υποδομών και υπηρεσιών σε υποβαθμισμένες περιοχές με την υλοποίηση δράσεων υποδομών και υποστήριξης – ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού.

Η ολοκλήρωση των υποδομών των νοσοκομειακών και προνοιακών μονάδων, με έμφαση στην ποιότητα της λειτουργίας τους και τον σύγχρονο εξοπλισμό, θα συμβάλλει άμεσα στην υποστήριξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αστικών περιοχών.

Επίσης, η υλοποίηση έργων υποδομής καθώς και η ανάπτυξη διαχειριστικών δομών αποτελούν πτυχές της παρέμβασης στον τομέα του περιβάλλοντος οι οποίες θα αναβαθμίσουν και θα αποκαταστήσουν το ανθρωπογενές δομημένο περιβάλλον των αστικών περιοχών.

Οι δράσεις για την ανάδειξη και προβολή της σύγχρονης πνευματικής δραστηριότητας και της πολιτιστικής κληρονομιάς στις αστικές περιοχές, εστιάζονται αφενός στους πλούσιους πολιτιστικούς πόρους της Περιφέρειας που ξεκινούν από τους προϊστορικούς χρόνους, την κλασική εποχή, τη Ρωμαϊκή μέχρι και το Βυζάντιο και συνεχίζει με τα μνημεία της νεότερης ιστορίας (αρχοντικά κ.α.) και αφετέρου στην πλούσια παράδοση την οποία διατηρούν οι κάτοικοι της Δυτικής Μακεδονίας (καρναβάλι, πανηγύρια, χάλκινα και οι σύγχρονες εκφράσεις πολιτιστικής - πνευματικής δραστηριότητας στη ζωγραφική, στο βιβλίο, στο θέατρο κ.α.).

Για την αξιοποίηση των αστικών κέντρων ως στοιχείου της αναπτυξιακής διαδικασίας, απαιτείται η βελτίωση των υποδομών στους τομείς των μεταφορών και περιβάλλοντος, η ανάδειξη και προστασία του αστικού περιβάλλοντος και η αναβάθμιση και ανασυγκρότηση του πολεοδομικού ιστού τους. Η υλοποίηση των δράσεων αυτών θα προσφέρει στη βελτίωση του επιπέδου ζωής των κατοίκων των αστικών κέντρων, στη βελτίωση και προστασία του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος και στην αύξηση της λειτουργικότητας και δυναμικότητας των πολεοδομικών συγκροτημάτων της Περιφέρειας.

Επίσης ο άξονας θα περιλαμβάνει ολοκληρωμένες δράσεις αναβάθμισης των υποβαθμισμένων περιοχών με σαφή προσανατολισμό προς την τουριστική ανάπτυξη των περιοχών αυτών , οι οποίες θα προσδιοριστούν σε επίπεδα ζώνης μικρής κλίμακας και οι δράσεις θα είναι συγκεντρωμένες σε δύο μέτρα : Ένα μέτρο υποδομών και ένα μέτρο υποστήριξης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού.

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4	Αναδιάρθρωση της Τοπικής Οικονομίας - Ενίσχυση της Εξωστρέφειας των Επιχειρήσεων
------------------------------------	---

Η ανάλυση των πλεονεκτημάτων και αδυναμιών δείχνει καθαρά ότι είναι σημαντική η διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας και η βελτίωση του “επιχειρείν” της περιοχής.

Άμεσες ενέργειες απαιτούνται για τη στήριξη των κλάδων στρατηγικής σημασίας (ενέργεια, γούνα, μάρμαρο, ξύλο, μέταλλο) και τη διεύρυνση του φάσματος των κλάδων της οικονομικής δραστηριότητας.

Οι περισσότερες επιχειρήσεις της Δυτικής Μακεδονίας είναι πολύ μικρού μεγέθους και χαρακτηρίζονται από χαμηλή τεχνολογική στάθμη και απουσία επιστημονικού προσωπικού και management, παράγοντες που τις καθιστούν μη ανταγωνιστικές με σημαντικά προβλήματα επιβίωσης. Οι επιχειρήσεις της περιοχής για να γίνουν ανταγωνιστικές, χρειάζεται να αποκτήσουν αφενός μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και ευελιξία και αφετέρου προσαρμοστικότητα στις αλλαγές της τεχνολογίας και της αγοράς. Πρωταρχικής σημασίας είναι η ενσωμάτωση της καινοτομίας και η χρήση τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον (ορθολογική χρήση ενέργειας, επεξεργασία αποβλήτων, κ.α.). Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο της μεταποίησης, του εμπορίου και των υπηρεσιών.

Η στήριξη της προβολής των προϊόντων της περιοχής μέσα από τη διοργάνωση κλαδικών και άλλων εκθέσεων και τη συμμετοχή σε ανάλογες εκθέσεις και η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για τη βελτίωση της εξωστρέφειας, την ενδυνάμωση και την αποτελεσματικότητα τους. Οι επιχειρήσεις μπορούν να ξεπεράσουν το μειονέκτημα του μικρού μεγέθους μέσα από την ανάπτυξη συνεργασιών με άλλες επιχειρήσεις ή την εντατικοποίηση της συνεργασίας - διασύνδεση με τα επιστημονικά και άλλα τεχνολογικά κέντρα της Περιφέρειας και της ευρύτερης περιοχής.

Η Περιφέρεια διαθέτει πλούσιους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους, που αποτελούν ένα δυναμικό κεφάλαιο για την ανάπτυξη του τουρισμού σε σημαντικό κλάδο της τοπικής ανάπτυξης.

Οι κύριοι στόχοι αυτής της προτεραιότητας είναι η στήριξη ενεργειών για τη διαφοροποίηση της παραγωγικής και οικονομικής βάσης και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, του επιχειρηματικού κλίματος (επιχειρείν) και των τουριστικών δραστηριοτήτων με τελικό σκοπό τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στην περιοχή.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων θα χρησιμοποιηθούν τα παρακάτω μέτρα :

Μέτρο	4.1	Ενίσχυση Επιχειρήσεων
Μέτρο	4.2	Στήριξη - ενίσχυση μικρομεσαίων και πολύ μικρών επιχειρήσεων και προώθηση τοπικών προϊόντων
Μέτρο	4.3	Ενσωμάτωση της καινοτομίας και των νέων τεχνολογιών σε επιχειρήσεις – Ενίσχυση εφαρμοσμένης έρευνας
Μέτρο	4.4	Ανάπτυξη τουριστικών υποδομών και δραστηριοτήτων

Μέτρο	4.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων
--------------	------------	------------------------------

Στη Δυτική Μακεδονία είναι χαμηλός ο ρυθμός δημιουργίας νέων επιχειρήσεων. Η τάση για επενδύσεις στις υφιστάμενες επιχειρήσεις είναι μικρή.

Οι στρατηγικοί κλάδοι της τοπικής οικονομίας (ενέργεια, γούνα, μάρμαρο, ξύλο, μέταλλο) χρειάζονται περισσότερες προσπάθειες για ολοκληρωμένη προσέγγιση και πλήρη αξιοποίηση. Επιπλέον η Περιφέρεια διαθέτει ένα πλήθος παραδοσιακών προϊόντων, ενώ νέες ευκαιρίες παρουσιάζονται για οικονομική δραστηριότητα στις αγορές των χωρών της Βαλκανικής και ΚΑΕ.

Απαιτείται άμεση στήριξη της δημιουργίας νέων και του εκσυγχρονισμού των υφιστάμενων επιχειρήσεων και ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της περιοχής στα πλαίσια του Αναπτυξιακού Νόμου.

Αντικειμενικοί Στόχοι

- ⊙ Δημιουργία θέσεων απασχόλησης
- ⊙ Ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας με την ενσωμάτωση της καινοτομίας - Ενίσχυση τοπικής επιχειρηματικότητας (επιχειρείν)
- ⊙ Διαφοροποίηση της οικονομικής βάσης - Διεύρυνση φάσματος επιχειρηματικών δραστηριοτήτων
- ⊙ Ανάπτυξη των παραγωγικών κλάδων της τοπικής οικονομίας
- ⊙ Βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων - Βελτίωση περιβαλλοντικών επιδόσεων

Μέτρο	4.2	Στήριξη – ενίσχυση μικρομεσαίων και πολύ μικρών επιχειρήσεων και προώθηση τοπικών προϊόντων
--------------	------------	--

Στη Δυτική Μακεδονία δραστηριοποιείται ένας σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων, οι οποίες αν και κατατάσσονται στις ΜΜΕ, παρουσιάζουν μεγέθη που είναι πολύ μικρότερης κλίμακας σε σύγκριση με τα αντίστοιχα μεγέθη των ΜΜΕ σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων είναι οικογενειακής μορφής και χαρακτηρίζονται από την έλλειψη σύγχρονης τεχνολογίας και την απουσία του επιστημονικού προσωπικού και του management.

Εντούτοις οι επιχειρήσεις αυτές διαδραματίζουν κυρίαρχο ρόλο αφενός στην ανάπτυξη του δευτερογενή τομέα στην Περιφέρεια καθώς δραστηριοποιούνται στους

στρατηγικούς οικονομικούς τομείς (γούνα, κ.α.) που έχουν παραπέρα προοπτικές ανάπτυξης και αύξησης της απασχόλησης.

Η ενίσχυση των μικρομεσαίων, των πολύ μικρών επιχειρήσεων θα έχει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στην οικονομία της περιοχής. Οι ιδιομορφίες και οι αδυναμίες των μικρομεσαίων και πολύ μικρών επιχειρήσεων στη μεταποίηση, τη χειροτεχνία, το εμπόριο και τις υπηρεσίες καθιστούν αναγκαία τη στήριξη και ενίσχυσή τους για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της αποδοτικότητας και της εξωστρέφειάς τους.

Αντικειμενικοί Στόχοι

- ⊙ Δημιουργία θέσεων απασχόλησης
- ⊙ Ευελιξία και ικανότητα προσαρμογής των επιχειρήσεων
- ⊙ Βελτίωση ανταγωνιστικότητας με την ενσωμάτωση της τεχνολογίας και της καινοτομίας
- ⊙ Βελτίωση ποιότητας προϊόντων
- ⊙ Αξιοποίηση στρατηγικών κλάδων της τοπικής οικονομίας
- ⊙ Ενίσχυση της εξωστρέφειας της τοπικής οικονομίας.

Μέτρο	4.3	Ενσωμάτωση καινοτομίας και τεχνολογίας – Ενίσχυση εφαρμοσμένης έρευνας
--------------	------------	--

Η ανάπτυξη υπηρεσιών έρευνας και τεχνολογίας στη Δυτική Μακεδονία είναι ιδιαίτερα χαμηλή. Η διασύνδεση μεταξύ Έρευνας - Τεχνολογίας και οικονομικής δραστηριότητας είναι σήμερα σχεδόν μηδαμινή.

Η ανάπτυξη και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων συναρτάται άμεσα με την ενίσχυση της βασικής και της εφαρμοσμένης έρευνας και την ενσωμάτωση της καινοτομίας και των νέων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία.

Αντικειμενικοί Στόχοι

- ⊙ Κάλυψη της υστέρησης της Περιφέρειας στον τομέα Έρευνας και Τεχνολογίας.
- ⊙ Ανάπτυξη ανταγωνιστικότητας - καινοτομίας.
- ⊙ Διάχυση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας - μετατροπή σε οικονομικό αποτέλεσμα.

Μέτρο	4.4	Ανάπτυξη τουριστικών υποδομών - δομών και δραστηριοτήτων
--------------	------------	--

Η ανάπτυξη του τουρισμού στη Δυτική Μακεδονία είναι ακόμη σε χαμηλά επίπεδα. Ωστόσο ο τουρισμός στην Περιφέρεια παρουσιάζει έντονη αυξητική πορεία τα τελευταία χρόνια. Η Περιφέρεια διαθέτει πλούσιους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους, που αποτελούν ένα δυναμικό κεφάλαιο για την ανάπτυξη του τομέα.

Ταυτόχρονα η υλοποίηση των μεγάλων οδικών έργων και κυρίως της Εγνατίας και των κάθετων προς αυτήν αξόνων διευκολύνουν την πρόσβαση και την καθιστούν προσιτή γεωγραφικά περιοχή.

Η ολοκλήρωση και παραπέρα συνέχιση των έργων υποδομής στον τομέα του τουρισμού θα επιτρέψει να αναδειχθεί σε σημαντικό κλάδο της τοπικής ανάπτυξης.

Αντικειμενικοί Στόχοι

- ⊙ Ενίσχυση της τουριστικής ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος
- ⊙ Αξιοποίηση τοπικών πόρων

ΑΕΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5	Ανάπτυξη Αγροτικού Χώρου
--	--------------------------

Ο πρωτογενής τομέας της οικονομίας έχει σημαντική θέση στην οικονομική δραστηριότητα της Δυτικής Μακεδονίας. Όμως, παρουσιάζεται το φαινόμενο της εξόδου από το χώρο και της εγκατάλειψης της γεωργίας και κτηνοτροφίας. Το ποσοστό των αρδευόμενων εκτάσεων της Περιφέρειας είναι χαμηλό παρά τα άφθονα επιφανειακά νερά που διαθέτει.

Η ανάπτυξη του αγροτικού χώρου απαιτεί μία νέα προσέγγιση «ολοκληρωμένης ανάπτυξης της υπαίθρου». Στοιχεία αυτής της προσέγγισης είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών προϊόντων, η αύξηση της προσφοράς επώνυμων και ποιοτικών προϊόντων, η προστασία, αποκατάσταση και αναβάθμιση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων στα πλαίσια της υιοθέτησης περιβαλλοντικά φιλικότερων καλλιεργητικών μεθόδων, η ανάπτυξη υποδομών και δομών εκπαίδευσης – υγείας – πρόνοιας και της αναβάθμισης της ποιότητας ζωής, η αξιοποίηση επιφανειακών απορροών. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη συγκράτηση των νέων της υπαίθρου με την υλοποίηση ειδικών προγραμμάτων κατάρτισης. Ειδικότερα οι ενέργειες κατάρτισης αποσκοπούν στην αναδιάρθρωση καλλιεργειών, στη διασύνδεση των βασικών κλάδων της αγροτικής παραγωγής (κτηνοτροφία με γεωργία), στην ενσωμάτωση τεχνολογίας και καινοτομίας, στην προώθηση παραγωγής τοπικών παραδοσιακών προϊόντων και στην ολοκληρωμένη παρέμβαση για την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

Οι κύριοι στόχοι αυτής της προτεραιότητας είναι η στήριξη ενεργειών για τη βελτίωση της αποδοτικότητας και ανταγωνιστικότητας του τομέα, η εκμετάλλευση των επιφανειακών απορροών και η κατασκευή έργων ταμίευσης, βελτίωσης μεταφοράς και διανομής νερού ταμίευσης. Η αξιοποίηση των τοπικών ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του πρωτογενή τομέα. Η ανάπτυξη επώνυμων τοπικών προϊόντων. Η βελτίωση της ελκυστικότητας του αγροτικού χώρου με τη δημιουργία υποδομών εκπαίδευσης και ποιότητας ζωής, η προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, όπως επίσης και η βελτίωση των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και η μείωση της περιθωριοποίησης συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, θα υπάρξει εστίαση στα παρακάτω μέτρα.

- Μέτρο 5.1 Επενδύσεις σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης και εναλλακτικών δραστηριοτήτων
Μέτρο 5.2 Δάση – Δασοπονία
Μέτρο 5.3 Ανάπτυξη Υποδομών Αγροτικού Χώρου

Μέτρο	5.1	Επενδύσεις σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης και εναλλακτικών δραστηριοτήτων
-------	-----	---

Η στήριξη συγκεκριμένων επενδυτικών δράσεων στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις, με κύρια κατεύθυνση τη φυτική παραγωγή, θα επιτρέψει τον αναπροσανατολισμό της παραγωγής σε προϊόντα που έχουν περισσότερη ζήτηση και ταυτόχρονα θα ενισχύσει την εφαρμογή περιβαλλοντικά φιλικών συστημάτων παραγωγής.

Αντικείμενο του Μέτρου επίσης αποτελεί αφενός η ενθάρρυνση των δράσεων για τη διαφοροποίηση των γεωργικών δραστηριοτήτων και τη δημιουργία πολυαπασχόλησης και αφετέρου η στήριξη των τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων για την αξιοποίηση των τοπικών πόρων.

Αντικειμενικοί Στόχοι

- ⊙ Βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος
- ⊙ Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας του αγροτικού τομέα
- ⊙ Αναπροσανατολισμός της παραγωγής
- ⊙ Ενθάρρυνση της πολυαπασχόλησης στον αγροτικό χώρο
- ⊙ Βελτίωση της ποιότητας
- ⊙ Μείωση του κόστους παραγωγής

Μέτρο	5.2	Δάση – Δασοπονία
-------	-----	------------------

Το μέτρο αφορά τη στήριξη της δασοκομίας (δημόσιας και ιδιωτικής) με τη δάσωση εκτάσεων, την ανάπτυξη δράσεων ορεινού δασοτουρισμού, τις επενδύσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση της οικονομικής, οικολογικής και κοινωνικής τους αξίας, την προώθηση και εμπορία δασοκομικών προϊόντων, την προστασία και ανασύσταση του παραγωγικού δυναμικού που έχει πληγεί από φυσικές καταστροφές και τη διαμόρφωση κατάλληλων προληπτικών μέσων σε δάση.

Μέτρο	5.3	Ανάπτυξη υποδομών αγροτικού χώρου
-------	-----	-----------------------------------

Στο πλαίσιο της στρατηγικής για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου απαιτείται σημαντική στήριξη των υποδομών ποιότητας ζωής. Η συγκρότηση σύγχρονων ημιαστικών κέντρων και οικισμών ικανών να στηρίζουν την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου, προϋποθέτει την κατασκευή υποδομών που, αφενός θα

καθιστούν εφικτή και ελκυστική την διαβίωση στην ύπαιθρο και αφετέρου θα επιτρέπουν την περαιτέρω ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων στους οικισμούς.

Αντικειμενικοί Στόχοι

- ⊙ Βελτίωση πρόσβασης καθώς και της υποδομής που σχετίζεται με την ανάπτυξη της γεωργίας.
- ⊙ Ελκυστικότητα των αγροτικών οικισμών ως τόποι διαμονής του πληθυσμού
- ⊙ Ανάπτυξη – ανακαίνιση χωριών.
- ⊙ Διατήρηση αγροτικής κληρονομιάς
- ⊙ Προστασία περιβάλλοντος

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 6	Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη Ορεινών και Παραλίμνιων Περιοχών
------------------------------------	---

Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη διακριτών χωρικών μονάδων που θα δημιουργεί τις προϋποθέσεις ενδογενούς ανάπτυξης και θα συγκρατήσει τον πληθυσμό στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές αποτελεί προτεραιότητα και αδήριτη ανάγκη για την Περιφέρεια.

Η ανάπτυξη αυτή θα στηριχθεί σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις και αλληλοσυμπληρούμενες δράσεις που αφορούν στην ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας με την αξιοποίηση των τοπικών πόρων και προϊόντων, τη διεύρυνση των αγορών της τοπικής παραγωγής και την κατοχύρωση των προϊόντων προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης (ΠΟΠ), την δημιουργία εναλλακτικών πηγών εισοδήματος, την ενίσχυση - αναβίωση των κωμοπόλεων στις ορεινές περιοχές, την ενίσχυση του ρόλου των Καποδιστριακών ΟΤΑ (Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης), την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος, την ανάπτυξη της πρωτότυπης και μοναδικής τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς και παράδοσης.

Οι κύριοι στόχοι αυτής της προτεραιότητας είναι η στήριξη ενεργειών για την ενδυνάμωση της υπαίθρου, την ολοκληρωμένη ανάπτυξη και την ορθολογική αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των ορεινών και παραλίμνιων περιοχών της Περιφέρειας και κυρίως των περιοχών Ορεινών Γρεβενών - Βοΐου, Βούρινου - Ασκίου - Δυτικής Εορδαίας, Νυμφαίου - ευρύτερης περιοχής Αμυνταίου, Γράμμου - Οντρίων - Καστοριάς - Βιτσίου, Φλώρινας - Πισοδερίου - Πρεσπών, Πιερίων - Πολυφύτου - Αιανής και Βερμίου.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, θα υπάρξει εστίαση στα παρακάτω μέτρα.

- Μέτρο 6.1 Ανάπτυξη βασικών υποδομών - υπηρεσιών και μεταφορών
- Μέτρο 6.2 Προστασία και ανάδειξη περιβάλλοντος
- Μέτρο 6.3 Προστασία και ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς

Μέτρο	6.1	Ανάπτυξη βασικών υποδομών - υπηρεσιών και μεταφορών
--------------	------------	--

Η παροχή επαρκών υποδομών ποιότητας ζωής αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη συγκράτηση του πληθυσμού των ορεινών περιοχών και τη δημιουργία ελκυστικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικότητας και του τουρισμού. Η Δυτική Μακεδονία είναι μία κατ' εξοχήν ορεινή Περιφέρεια (52% της συνολικής της έκτασης) με πλειάδα ορεινών οικισμών (144 επί συνόλου 361). Παρά τις σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης που έχουν αυτές οι περιοχές χάρη στο αξιόλογο φυσικό τους περιβάλλον και τα ποιοτικά τοπικά τους προϊόντα, το φαινόμενο της εγκατάλειψής τους είναι έντονο και συνοδεύεται από την εγκατάλειψη της κτηνοτροφίας και γενικά την έξοδο από τον πρωτογενή τομέα.

Βασικά στοιχεία αυτών των υποδομών είναι η ευχερής οδική σύνδεση με το κύριο οδικό δίκτυο της περιοχής, η κάλυψη των αναγκών σε βασικές δομές και υποδομές ποιότητας ζωής, αναψυχής - πολιτισμού - περιβάλλοντος και βελτίωση των υπηρεσιών στις περιοχές αυτές.

Αντικειμενικοί Στόχοι

- ⊙ Βελτίωση της ποιότητας ζωής.
- ⊙ Αναθέρμανση της ορεινής οικονομίας.
- ⊙ Συγκράτηση του πληθυσμού στον ορεινό χώρο.
- ⊙ Ανάπτυξη ορεινών κωμοπόλεων.

Μέτρο	6.2	Προστασία και ανάδειξη περιβάλλοντος
--------------	------------	---

Το φυσικό περιβάλλον στις ορεινές περιοχές αποτελεί το συγκριτικό τους πλεονέκτημα. Ένα πλήθος δράσεων τουριστικής ανάπτυξης όπως οι περιηγητικές ψυχαγωγικές και αθλητικές δραστηριότητες βασίζονται σ' αυτό.

Το γεγονός ότι ο ορεινός χώρος καλύπτει παραπάνω από το ήμισυ της έκτασης της Περιφέρειας δείχνει από μόνο του την περιβαλλοντική του σημασία.

Η σπάνια βιοποικιλότητα των υδάτινων οικοσυστημάτων, των περιοχών Natura 2000 και Ramsar, ο σημαντικός αριθμός παραδοσιακών οικισμών (Ορεινών Γρεβενών, Βοΐου, Γραμμοχωρίων, Κορεστέων, Νυμφαίου, κ.λπ.), αποτελούν στοιχεία της ζητούμενης περιβαλλοντικής προστασίας και ανάδειξης.

Μέτρο	6.3	Προστασία και ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς
--------------	------------	--

Οι ορεινοί όγκοι της Δυτικής Μακεδονίας συνδέονται άρρηκτα με την μακραίωνη και πυκνή ανθρώπινη παρουσία στον ορεινό χώρο. Αποτέλεσμα αυτής της παρουσίας είναι η ύπαρξη σημαντικού πολιτιστικού πλούτου στις περιοχές αυτές.

Ιδιαίτερα έμφαση πρέπει να δοθεί στα πολιτιστικά μνημεία όλων των περιόδων που βρίσκονται σε συγκεκριμένες διαδρομές μοναστηριακού, φυσιολατρικού και πολιτιστικού τουρισμού.

Αντικειμενικοί Στόχοι

- ⊙ Προστασία και ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς.
- ⊙ Δημιουργία ανταγωνιστικών πολιτιστικών προϊόντων.
- ⊙ Τουριστική αξιοποίηση των πολιτιστικών στοιχείων.

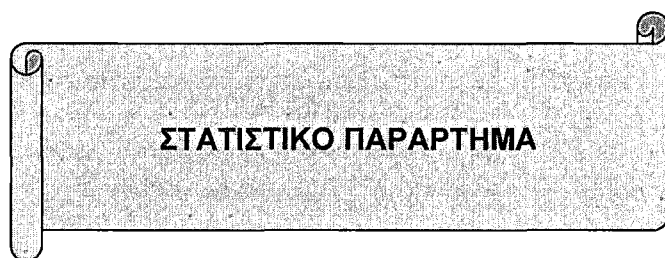
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γιάννα Φαρσάρη , Πουλίκος Πραστάκος , Νίκος Μανιουδάκης , Δημογραφικά και Κοινωνικά Χαρακτηριστικά της Αγοράς Εργασίας στις Περιφέρειες της Ελλάδας , Τομέας Περιφερειακής Ανάλυσης , Ινστιτούτο Υπολογιστικών Μαθηματικών , Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας Ηράκλειο , Κρήτη 2001 , σελ. 23
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 2000 , Π.Ε.Π. ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2000 – 2006 , Αναθεώρηση 2005 , σελ. 67
- ΙΝΕ/ΓΣΕΕ – Α.Δ.Ε.Δ.Υ. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ , Οι μεταβολές και οι προοπτικές της αγοράς εργασίας στην Δυτική Μακεδονία , Αθήνα 2005 , σελ. 30
- ΙΝΕ/ΓΣΕΕ , Ετήσια Έκθεση: Η ελληνική οικονομία & η απασχόληση , Αθήνα 2005 , σελ. 301
- Καζής Δημήτριος , Πρωιμάκη Ανδρονίκη , Σταυροπούλου Αδαμαντία , Εθνική Ονοματολογία των Οικονομικών Δραστηριοτήτων , Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών , Αθήνα Μάιος 1997
- Καμινιώτη Ολυμπία , Αναπτυξιακές Δυνατότητες Ανάλυση Αγοράς Εργασίας , Διάγνωση Αναγκών και Προτάσεις Πολιτικής για τους νομούς Καρδίτσας και Τρικάλων , Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. , Φεβρουάριος 2004 , σελ. 350
- Καμινιώτη Ολυμπία , Αναπτυξιακές Δυνατότητες Ανάλυση Αγοράς Εργασίας , Διάγνωση Αναγκών και Προτάσεις Πολιτικής στο Νομό Αρκαδίας , Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. , Μάρτιος 2004 , σελ. 224
- Καμινιώτη Ολυμπία , Επετηρίδα Αγοράς Εργασίας Περιφέρειες και νομοί 2004 , Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. , Ιούλιος 2004 , σελ. 226
- Καμινιώτη Ολυμπία , Επετηρίδα Αγοράς Εργασίας Περιφέρειες και νομοί 2005 , Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. , Αθήνα 2005 , σελ. 220
- Λίβας Π. , Ανάλυση Εισροών Εκροών , Εκδόσεις Α. Σταμούλης , 1994
- Νέος Αναπτυξιακός Νόμος Ν. 3299/23-12-2004
- Παπαδασκαλόπουλος Α., Μέθοδοι Περιφερειακής Ανάλυσης , Εκδόσεις Παπαζήσης , Αθήνα 1995
- Παπαδασκαλόπουλος Α., Περιφερειακός Προγραμματισμός , Εκδόσεις Παπαζήσης , Αθήνα 2004

- Σκούντζος Θ., Περιφερειακή Οικονομική Ανάλυση και Πολιτική , Εκδόσεις Α. Σταμούλη , Αθήνα 1993
- Σκούντζος Θεόδωρος , Στρόμπλος Νικόλαος, Πολλαπλασιαστές Παραγωγής και Απασχόλησης στην Ελληνική Οικονομία , Διακλαδική Ανάλυση, Αθήνα Οκτώβριος 2003 , σελ. 30
- Σκούντζος Θεόδωρος , Στρόμπλος Νικόλαος , Πολλαπλασιαστές Προστιθέμενης Αξίας και Εισοδημάτων στην Ελληνική Οικονομία , Διακλαδική Ανάλυση, Αθήνα Ιανουάριος 2004 , σελ. 21
- Χλέτσος Μιχάλης , Αναπτυξιακές Δυνατότητες , Αγορά Εργασίας και Προοπτικές Απασχόλησης στο Νομό Αχαΐας , Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. , Ιούνιος 2003 , σελ. 247

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- <http://www.anflo.gr>
- <http://www.ankas.gr>
- <http://www.economics.gr>
- <http://www.elke.gr>
- <http://www.hellaskps.gr>
- <http://www.paep.org.gr>
- <http://www.pepdym.gr>

Πίνακας 1. Ποσοστό μεταβολής προστιθέμενης αξίας

ΚΛΑΔΟΙ	Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση	Αλιεία	Μεταλλεία, ορυχεία	Μεταποίηση	Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και ύδρευση	Κατασκευές	Χονδρικό και Λιανικό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και ειδών οικιακής χρήσης	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	Χρηματοπιστω- τική διαμεσολάβηση	Διαχείριση σκίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχ/τικές δραστηριότητες	Δημόσια διοίκηση, όμινα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	Εκπαίδευση	Υγεία και κοινωνική μέριμνα	Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες	Ιδιωτικά νοικοκυριά με ασπασχολούμεν ο προσωπικό
ETH	Agriculture, hunting and forestry	Fishing	Mining and quarrying	Manufacturing	Electricity, gas and water supply	Constructions	Wholesale and retail trade, repair of motor vehicles and personal household goods	Hotels and restaurants	Transport, storage and communication	Financial intermediation	Real estate, renting and business activities	Public administration and defence compulsory social security	Education	Health and social work	Other community, social and personal service activities	Private households with employed persons
	ΑΥΑ	ΑΥΒ	ΑΥΓ	ΑΥΔ	ΑΥΕ	ΑΥΦ	ΑΥΓ	ΑΥΗ	ΑΥΙ	ΑΥJ	ΑΥΚ	ΑΥΛ	ΑΥΜ	ΑΥΝ	ΑΥΟ	ΑΥΡ
1995-1996	-0.35%	21.30%	12.13%	10.31%	-5.17%	13.93%	17.18%	17.10%	0.43%	18.58%	25.86%	-20.13%	5.89%	6.69%	12.53%	12.51%
1996-1997	80.41%	-31.55%	13.95%	-49.18%	-9.91%	113.85%	22.56%	18.56%	19.28%	19.78%	10.60%	31.03%	30.48%	20.60%	5.68%	24.71%
1997-1998	3.66%	-2.60%	22.70%	2.05%	12.93%	16.96%	3.35%	7.72%	14.02%	19.68%	8.01%	7.97%	7.52%	12.20%	11.07%	16.21%
1998-1999	1.55%	69.98%	-14.25%	-21.75%	2.67%	-21.61%	7.12%	-2.88%	34.50%	6.10%	4.35%	11.18%	10.11%	6.33%	53.37%	33.23%
1999-2000	4.44%	6.35%	33.20%	-8.56%	-5.97%	-13.69%	6.52%	10.01%	10.80%	17.14%	7.83%	-6.55%	9.80%	7.81%	9.83%	12.34%
2000-2001	4.30%	16.79%	5.36%	4.79%	4.88%	9.93%	14.82%	7.94%	1.85%	11.98%	6.98%	6.14%	8.47%	9.15%	25.62%	8.77%
2001-2002	9.27%	12.69%	16.86%	1.93%	4.52%	2.94%	4.66%	8.37%	8.80%	-3.22%	8.39%	11.39%	21.41%	11.20%	14.88%	8.62%

Πηγή : ΕΣΥΕ , Έρευνα Εργατικού Δυναμικού , 1995-2002, Επεξεργασία : ΤΕΓΟΥ ΕΥΘΥΜΙΑ.

Πίνακας 2. Προστιθέμενη αξία

	Γεωργία, κτηνοτροφία, δύση	Αλιεία	Μεταλλεία, ορυχεία	Μεταποίηση	Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και ύδρευση	Κατασκευές	Χονδρικό και λεπτό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και ειδών οικιακής χρήσης	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	Χρηματοπιστω- τική διαμεσολάβηση	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχειρηματικές δραστηριότητες	Δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	Εκπαίδευση	Υγεία και κοινωνική μέριμνα	Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες	Ιδιωτικά νοικοκυριά με απασχολούμε- νο προσωπικό
ΚΛΑΔΟΙ																
ETH	Agriculture, hunting and forestry	Fishing	Mining and quarrying	Manufacturing	Electricity, gas and water supply	Constructions	Wholesale and retail trade, repair of motor vehicles and personal household goods	Hotels and restaurants	Transport, storage and communication	Financial intermediation	Real estate, renting and business activities	Public administration and defence compulsory social security	Education	Health and social work	Other community, social and personal service activities	Private households with employed persons
	ΑΥΑ	ΑΥΒ	ΑΥΓ	ΑΥΔ	ΑΥΕ	ΑΥΦ	ΑΥΓ	ΑΥΗ	ΑΥΙ	ΑΥJ	ΑΥΚ	ΑΥΛ	ΑΥΜ	ΑΥΝ	ΑΥΟ	ΑΥΡ
1995	229.77	0.95	149.78	169.41	398.47	43.42	196.53	83.16	81.98	57.50	342.66	90.15	69.07	88.28	32.55	5.16
1996	228.97	1.15	167.96	186.87	377.89	49.47	230.29	97.38	82.33	68.18	431.27	72.00	73.14	94.19	36.63	5.81
1997	413.10	0.79	191.38	94.97	340.45	105.80	282.23	115.46	98.20	81.67	476.99	94.34	95.43	113.59	38.71	7.24
1998	428.23	0.77	234.82	96.92	384.48	123.74	291.67	124.38	111.97	97.74	515.22	101.87	102.61	127.45	43.00	8.42
1999	434.86	1.31	201.37	75.84	394.73	97.00	312.44	120.79	150.60	103.70	537.61	113.25	112.98	135.51	65.94	11.21
2000	454.18	1.39	268.22	69.35	371.15	83.72	332.80	132.88	166.87	121.48	579.73	105.84	124.05	146.10	72.42	12.60
2001	473.73	1.62	282.58	72.67	389.28	92.03	382.11	143.43	169.95	136.03	620.21	112.33	134.55	159.47	90.98	13.70
2002	517.64	1.83	330.24	74.07	406.87	94.73	399.92	155.43	184.90	131.65	672.28	125.13	163.37	177.33	104.52	14.88

Πηγή : ΕΣΥΕ , Έρευνα Εργατικού Δυναμικού , 1995-2002, Επεξεργασία : ΤΕΓΟΥ ΕΥΘΥΜΙΑ.

Πίνακας 3. Ποσοστό μεταβολής απασχόλησης δια επενδύσεως

	Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση	Αλιεία	Μεταλλεία, ορυχεία	Μεταποίηση	Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και ύδρευση	Κατασκευές	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και ειδών οικιακής χρήσης	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	Χρηματοπιστω- τική διαμεσολάβηση	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχειρηματικές δραστηριότητες	Δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	Εκπαίδευση	Υγεία και κοινωνική μέριμνα	Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες	Ιδιωτικά νοικοκυριά με απασχολούμεν- ο προσωπικό
ΚΛΑΔΟΙ																
ETH	Agriculture, hunting and forestry	Fishing	Mining and quarrying	Manufacturing	Electricity, gas and water supply	Constructions	Wholesale and retail trade, repair of motor vehicles and personal household goods	Hotels and restaurants	Transport, storage and communication	Financial intermediation	Real estate, renting and business activities	Public administration and defence compulsory social security	Education	Health and social work	Other community, social and personal service activities	Private households with employed persons
	AYA	AYB	AYC	AYD	AYE	AYF	AYG	AYH	AYI	AYJ	AYK	AYL	AYM	AYN	AYO	AYP
1995-1996	-31.92%	2.18%	12.58%	20.91%	9.31%	8.81%	-7.42%	-1.67%	8.60%	-87.70%	-1.89%	-76.77%	-6.68%	4.78%	-39.50%	-
1996-1997	-0.51%	12.03%	10.12%	-205.69%	-9.71%	3.04%	12.87%	1.60%	2.01%	38.47%	11.89%	-3.59%	1.61%	20.82%	68.64%	-
1997-1998	27.74%	13.24%	6.88%	-456.57%	149.24%	-95.80%	-1.51%	-8.22%	-28.88%	14.48%	33.83%	-34.27%	-13.67%	44.06%	51.50%	-
1998-1999	132.60%	2.85%	-48.00%	-277.39%	27.92%	58.98%	-3.87%	12.68%	-13.71%	12.06%	-134.39%	-0.24%	0.47%	-7.34%	9.70%	-
1999-2000	-25.11%	-17.77%	-126.45%	1.65%	4.48%	2.00%	-123.98%	141.88%	1650.71%	0.16%	-136.42%	2.88%	2.93%	-3.36%	28.13%	-
2000-2001	-416.34%	-2.57%	-62.68%	364.86%	11.11%	29.10%	-267.17%	-29.77%	49.86%	11.42%	-134.40%	43.99%	137.21%	-320.05%	0.64%	-
2001-2002	-21.38%	-101.59%	104.36%	-388.79%	173.65%	16.91%	55.69%	-560.90%	-17.52%	36.18%	537.24%	66.30%	-154.44%	96.92%	369.28%	-

Πηγή : ΕΣΥΕ , Έρευνα Εργατικού Δυναμικού , 1995-2002, Επεξεργασία : ΤΕΓΟΥ ΕΥΘΥΜΙΑ.

Πίνακας 4 . Επενδύσεις

	Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση	Αλιεία	Μεταλλεία, ορυχεία	Μεταποίηση	Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και ύδρευση	Κατασκευές	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και ειδών οικιακής χρήσης	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	Χρηματοπιστω- τική διαμεσολάβηση	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχ/τικές δραστηριότητες	Δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	Εκπαίδευση	Υγεία και κοινωνική μέριμνα	Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες	Ιδιωτικά νοικοκυριά με απασχολούμεν- ο προσωπικό
ΚΛΑΔΟΙ																
	Agriculture, hunting and forestry	Fishing	Mining and quarrying	Manufacturing	Electricity, gas and water supply	Constructions	Wholesale and retail trade, repair of motor vehicles and personal household goods	Hotels and restaurants	Transport, storage and communication	Financial intermediation	Real estate, renting and business activities	Public administration and defence compulsory social security	Education	Health and social work	Other community, social and personal service activities	Private households with employed persons
ΕΘΗ																
	ΑΥΑ	ΑΥΒ	ΑΥΓ	ΑΥΔ	ΑΥΕ	ΑΥΖ	ΑΥΗ	ΑΥΘ	ΑΥΙ	ΑΥΚ	ΑΥΛ	ΑΥΜ	ΑΥΝ	ΑΥΟ	ΑΥΠ	
1995	16.01	0.60	28.70	3.63	392.90	103.51	20.13	1.24	21.28	1.94	1.19	32.75	7.08	3.67	9.86	—
1996	20.83	1.71	40.82	5.11	552.63	264.19	38.00	10.88	24.44	2.11	9.69	29.73	3.22	6.71	12.10	—
1997	28.22	1.98	35.07	5.24	570.77	403.42	64.01	31.50	29.15	2.97	19.28	39.37	20.86	4.53	14.20	—
1998	36.67	3.37	23.35	5.18	498.36	368.53	80.12	49.06	43.17	3.87	23.25	45.09	16.53	5.38	11.94	—
1999	33.00	9.44	33.96	6.00	420.93	313.59	68.00	30.00	92.30	2.12	15.00	65.01	24.54	12.00	17.00	—
2000	37.89	1.67	27.96	11.80	124.02	233.33	73.11	29.21	93.20	4.69	17.71	113.63	11.11	1.19	22.30	—
2001	38.68	4.88	28.86	12.27	137.75	254.26	76.68	33.30	111.30	4.26	19.54	125.88	12.20	1.20	24.84	—
2002	43.61	5.53	31.82	12.89	146.91	273.57	81.31	32.96	132.70	4.77	20.33	134.57	13.14	1.28	25.92	—

Πηγή : ΕΣΥΕ , Έρευνα Εργατικού Δυναμικού , 1995-2002, Επεξεργασία : ΤΕΓΟΥ ΕΥΘΥΜΙΑ.

Πίνακας 5 . Απασχόληση

	Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση	Αλιεία	Μεταλλεία, ορυχεία	Μεταποίηση	Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και ύδρευση	Κατασκευές	Χονδρικό και λεπτό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και ειδών οικιακής χρήσης	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	Χρηματοπιστω- τική διαμεσολάβηση	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επλη/τικές δραστηριότητες	Δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	Εκπαίδευση	Υγεία και κοινωνική μέριμνα	Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες	Ιδιωτικά νοικοκυριά με απασχολούμεν- ο προσωπικό
ΚΛΑΔΟΙ																
ETH	Agriculture, hunting and forestry	Fishing	Mining and quarrying	Manufacturing	Electricity, gas and water supply	Constructions	Wholesale and retail trade, repair of motor vehicles and personal household goods	Hotels and restaurants	Transport, storage and communication	Financial intermediation	Real estate, renting and business activities	Public administration and defence compulsory social security	Education	Health and social work	Other community, social and personal service activities	Private households with employed persons
Έτη	ΑΥΑ	ΑΥΒ	ΑΥΓ	ΑΥΔ	ΑΥΕ	ΑΥΖ	ΑΥΘ	ΑΥΗ	ΑΥΙ	ΑΥΚ	ΑΥΛ	ΑΥΜ	ΑΥΝ	ΑΥΟ	ΑΥΠ	
1995	24,398	101	5,532	15,381	5,442	7,357	11,131	5,693	4,070	984	3,113	5,693	5,626	3,429	2,575	233
1996	22,055	105	5,826	16,685	5,648	8,363	10,398	4,955	4,122	911	2,695	6,096	5,831	3,565	2,344	295
1997	22,015	107	5,743	15,758	5,630	8,497	11,314	5,105	4,138	1,055	3,012	6,025	6,347	3,324	2,623	358
1998	23,842	117	5,611	16,684	4,564	9,201	11,271	4,871	3,563	1,101	3,222	5,725	6,527	3,597	2,408	326
1999	20,681	123	4,388	9,325	4,366	8,392	11,337	4,631	3,007	1,041	4,759	5,719	6,542	3,272	2,507	1,299
2000	19,912	141	5,368	9,474	4,228	8,349	10,281	4,457	3,491	1,043	3,585	5,842	6,437	3,371	2,727	1,285
2001	18,183	134	5,259	10,850	4,280	8,567	8,938	4,271	3,829	1,032	3,088	6,119	7,303	3,220	2,729	1,288
2002	17,687	116	5,822	8,730	4,774	8,677	9,238	4,515	3,700	1,077	3,760	6,399	6,437	3,411	3,166	1,360

Πηγή : ΕΣΥΕ , Έρευνα Εργατικού Δυναμικού , 1995-2002, Επεξεργασία : ΤΕΓΟΥ ΕΥΘΥΜΙΑ.

Πίνακας 6. Άνεργοι

Έτη	Σύνολο Ανέργων	Αρρένες	Θήλεις	Ομάδες ηλικιών						
				14	15-19	20-24	25-29	30-34	45-46	65+
1995	18,143	8,822	9,321	0	1,565	5,093	4,228	4,794	2,397	67
1996	21,225	8,463	12,762	33	1,666	4,765	5,031	6,697	2,999	33
1997	17,562	7,320	10,242	101	1,410	5,003	3,526	5,474	2,015	34
1998	13,882	6,374	7,508	0	1,296	4,789	3,189	3,720	888	0
1999	17,239	6,700	10,540	0	2,011	4,655	2,975	5,612	1,987	0
2000	17,878	8,167	9,711	0	1,251	4,316	2,952	6,645	2,627	87
2001	19,752	8,803	10,949	0	920	4,275	3,575	7,600	3,292	90
2002	16,778	6,274	10,504	0	915	3,126	3,850	6,977	1,909	0
2003	19,388	7,302	12,085	0	796	4,902	4,129	7,667	1,894	0
2004	19,993	7,724	12,269	0	1,632	4,525	3,489	7,827	2,519	0
2005	21,857	8,437	13,421	0	761	4,675	4,708	7,872	3,840	0
Σύνολα	203,697	84,386	119,312	134	14,223	50,124	41,652	70,885	26,367	311

Πηγή : ΕΣΥΕ , Έρευνα Εργατικού Δυναμικού , 1995-2005, Επεξεργασία : ΤΕΓΟΥ ΕΥΘΥΜΙΑ

Πίνακας 7 . Ποσοστό μεταβολής πίνακα ανέργων

Έτη	Σύνολο Ανέργων	Αρρένες	Θήλεις	Ομάδες ηλικιών						
				14	15-19	20-24	25-29	30-34	45-46	65+
1995-1996	16.99%	-4.07%	36.92%	—	6.45%	-6.44%	18.99%	39.70%	25.11%	-50.75%
1996-1997	-17.26%	-13.51%	-19.75%	206.06%	-15.37%	4.99%	-29.91%	-18.26%	-32.81%	3.03%
1997-1998	-20.95%	-12.92%	-26.69%	-100.00%	-8.09%	-4.28%	-9.56%	-32.04%	-55.93%	-100.00%
1999-2000	3.71%	21.90%	-7.87%	—	-37.79%	-7.28%	-0.77%	18.41%	32.21%	—
2000-2001	10.48%	7.79%	12.75%	—	-26.46%	-0.95%	21.10%	14.37%	25.31%	3.45%
2001-2002	-15.06%	-28.73%	-4.06%	—	-0.54%	-26.88%	7.69%	-8.20%	-42.01%	-100.00%
2002-2003	15.56%	16.39%	15.05%	—	-13.01%	56.81%	7.25%	9.89%	-0.79%	—
2003-2004	3.12%	5.78%	1.52%	—	105.03%	-7.69%	-15.50%	2.09%	33.00%	—
2004-2005	9.32%	9.23%	9.39%	—	-53.37%	3.31%	34.94%	0.57%	52.44%	—

Πηγή : ΕΣΥΕ , Έρευνα Εργατικού Δυναμικού , 1995-2005, Επεξεργασία : ΤΕΓΟΥ ΕΥΘΥΜΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΣΡΟΩΝ-ΕΚΡΟΩΝ

Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση	ΑΥΑ
Αλιεία	ΑΥΒ
Μεταλλεία, ορυχεία	ΑΥC
Μεταποίηση	ΑΥD
ΒΙΟΜΗΧ ΤΡΟΦ.ΠΟΤΑ ΚΑΠΝΟΣ	ΑΥD[15-16]
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΛΩΣΤ/ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΙΝΩΝ	ΑΥD[17-19]
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΞΥΛΟΥ	ΑΥD[20]
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΧΑΡΤΟΥ ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ	ΑΥD[21-22]
ΠΑΡΑΓ. ΟΠΤΑΝΘΡΑΚΑ ΠΡΟΙΝΤΩΝ ΔΙΥΛ.ΠΕΤΡΕΛ	ΑΥD[23]
ΠΑΡΑΓ. ΧΗΜΙΚΩΝ ΕΛΑΣΤΙΚΩΝ & ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ	ΑΥD[24-25]
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΗ ΜΕΤΑΛΙΚΩΝ ΟΡΥΚΤΩΝ	ΑΥD[26]
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΤΑΛΛΩΝ	ΑΥD[27]
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ	ΑΥD[28]
ΚΑΤΑΣΚ.ΜΗΧΑΝ.ΚΑΙ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΕΙΔΩΝ ΕΞΟΠΛΙ.	ΑΥD[29-36]
ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ	ΑΥD[37]
Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο και ύδρευση	ΑΥΕ
Κατασκευές	ΑΥF
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και ειδών οικιακής χρήσης	ΑΥG
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	ΑΥΗ
Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	ΑΥΙ
Χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση	ΑΥJ
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση και επιχ/τικές δραστηριότητες	ΑΥK
Δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	ΑΥL
Εκπαίδευση	ΑΥM
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	ΑΥN
Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες	ΑΥO
Ιδιωτικά νοικοκυριά με απασχολούμενο προσωπικό	ΑΥP
Εξωπεριφερειακοί οργανισμοί	ΑΥQ

ΑΥΙ	ΑΥJ	ΑΥΚ	ΑΥL	ΑΥM	ΑΥN	ΑΥO	ΑΥΡ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΡΟΩΝ	ΤΕΛΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ	ΤΕΛΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	ΤΕΛΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΑΓΙΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ	ΚΑΘΑΡΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΑΣΙΑ ΕΓΧΩΡΙΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
0	0	5	134	2	127	35	0	42,174	49,930			517	515	101,515	194,652
0	0	0	6	0	6	0	0	454	5,560			0	0	-5,407	607
0	0	0	0	0	0	0	0	32,156	0			0	6,921	56,737	95,814
79	0	8	25	1	56	2	0	2,194	222,674			0	-24	-216,839	8,005
11	80	10	182	0	127	48	0	2,755	128,558			0	-11	-116,014	15,289
0	23	0	0	0	0	16	0	505	820			44	-14	844	2,199
0	0	0	0	0	0	0	0	0	32,356			27	0	-32,384	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	31,540			0	0	-31,540	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	47,358			0	0	-47,358	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	10,685			0	0	-10,685	0
1	0	11	253	0	0	0	0	2,253	0			0	227	1,043	3,522
0	6	69	14	0	1	1	0	692	3,532			722	33	-3,078	1,901
811	190	871	4,894	94	614	81	0	10,965	79,727			60,257	-866	-141,409	8,674
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			0	0	0	0
846	598	352	425	301	506	304	0	23,445	27,576			0	0	125,962	176,983
263	494	10,291	1,102	257	548	166	0	15,649	6,902			176,029	0	-163,102	35,478
3,607	677	2,168	579	157	834	401	0	24,682	331,612			17,788	21	-217,133	156,970
960	156	353	223	17	88	458	0	2,363	423,810			0	0	-366,804	59,369
3,207	2,502	915	755	212	244	470	0	21,038	96,786			0	0	-44,919	72,904
446	26,640	801	187	36	88	26	0	32,624	23,000			0	0	26,354	81,978
2,467	6,453	4,603	2,001	1,081	1,618	1,593	0	41,308	338,416		3,070	6,010	0	-166,277	222,526
0	0	0	0	0	0	0	0	0	7,203		99,054	0	0	-57,358	48,900
4	175	228	51	98	1	0	0	600	45,461		39,469	0	0	-40,305	45,225
10	121	26	658	7	157	0	0	1,063	74,513		19,290	0	0	-38,451	56,416
946	233	2,487	101	190	260	3,083	0	10,519	49,464	2,341	794	929	0	-32,348	31,698
0	0	0	0	0	0	0	0	0	4,293		5	0	0	0	4,293
13,659	38,346	23,199	11,589	2,451	5,276	6,684	0	267,437	2,041,778	2,341	161,678	262,324	6,802	-1,418,958	1,323,403
2,394	1,127	586	289	205	317	272	0	20,336	105,553	0	0	12,897	0	4	138,790
-19	0	-31	-9	0	-17	-33	0	-12,598	-9,688	0	0	-61	0	-21,000	-43,348
11	1,111	1,231	967	299	1,057	97	0	11,406	170,780	0	0	6,568	1,005	0	189,759
16,044	40,585	24,984	12,835	2,954	6,633	7,020	0	286,581	2,308,423	2,341	161,678	281,727	7,807	-1,439,955	1,608,603
56,860	41,393	197,542	36,064	42,271	49,782	24,678	4,293	1,036,822							
72,904	81,978	222,526	48,900	45,225	56,416	31,698	4,293	1,323,403	2,308,423	2,341	161,678	281,727	7,807	-1,439,955	1,608,603

Εκατ δρχ-Βασικές τιμές

ΠΡΟΙΟΝ	ΑΥΑ	ΑΥΒ	ΑΥC	ΑΥD15_16	ΑΥD17_19	ΑΥD20	ΑΥD21_22	ΑΥD23	ΑΥD24_25	ΑΥD26	ΑΥD27	ΑΥD28	ΑΥD29_36	ΑΥD37	ΑΥΕ	ΑΥF	ΑΥG	ΑΥΗ
ΑΥΑ	34.579	2	0	3.966	1.184	66	0	0	0	0	3	0	7	0	0	0	437	1.626
ΑΥΒ	0	1	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	430
ΑΥC	123	0	242	7	2	1	0	0	0	0	146	7	4	0	29.764	349	1.481	30
ΑΥD15_16	342	2	2	823	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	12	831
ΑΥD17_19	78	22	11	3	1.534	4	0	0	0	0	2	7	64	0	4	1	475	93
ΑΥD20	0	3	2	14	1	106	0	0	0	0	1	4	141	0	0	183	10	0
ΑΥD21_22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΑΥD23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΑΥD24_25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΑΥD26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΑΥD27	30	0	14	20	13	3	0	0	0	0	0	443	632	0	6	736	91	0
ΑΥD28	13	0	9	130	5	23	0	0	0	0	96	126	29	0	9	150	11	0
ΑΥD29_36	179	11	146	9	62	19	0	0	0	0	38	51	197	0	221	431	1.991	58
ΑΥD37	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΑΥΕ	2.730	0	1.386	53	319	40	0	0	0	0	280	31	91	0	12.978	59	930	1.215
ΑΥF	882	0	38	2	3	5	0	0	0	0	1	1	6	0	305	157	804	325
ΑΥG	3.918	18	189	488	951	151	0	0	0	0	202	104	404	0	1.143	964	4.631	3.096
ΑΥΗ	0	0	1	0	0	3	0	0	0	0	0	4	1	0	9	23	67	1
ΑΥΙ	214	27	61	44	189	20	0	0	0	0	10	16	78	0	67	85	10.936	987
ΑΥJ	136	8	45	143	372	74	0	0	0	0	108	65	235	0	115	307	2.518	272
ΑΥK	97	2	293	285	1.146	53	0	0	0	0	95	44	259	0	352	337	15.630	2.899
ΑΥL	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΑΥM	0	0	4	1	19	0	0	0	0	0	0	0	10	0	1	0	8	1
ΑΥN	83	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
ΑΥO	0	0	5	0	0	5	0	0	0	0	0	1	1	0	38	4	1.799	1.364
ΑΥP	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΡΟΩΝ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΤΙΜΕΣ	43.405	96	2.447	5.999	5.807	573	0	0	0	0	982	905	2.159	0	45.013	3.788	41.831	13.228
ΦΟΡΟΙ	3.252	20	1.972	179	221	34	0	0	0	0	42	18	105	0	5.501	864	1.840	1.096
ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ	-11.069	0	-1	-749	-321	-1	0	0	0	0	0	0	-1	0	-2	-4	-103	-238
ΜΗ ΕΚΠΕΣΤΕΟΙ ΦΠΑ	4.303	17	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2.302	0	4
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΡΟΩΝ ΣΕ ΤΙΜΕΣ ΑΓΟΡΑΣΤΟΥ	39.891	134	4.418	5.434	5.708	607	0	0	0	0	1.024	923	2.263	0	50.513	6.951	43.568	14.091
ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ	154.761	474	91.396	2.570	9.581	1.592	0	0	0	0	2.497	979	6.411	0	126.470	28.528	113.402	45.278
ΑΞΙΑ ΕΓΧΩΡΙΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	194.652	607	95.814	8.005	15.289	2.199	0	0	0	0	3.522	1.901	8.674	0	176.983	35.478	156.970	59.369

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Τηλ. 210 - 92 01 001

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

05 ΙΑΝ. 2011

29 ΔΕΚ. 2011

25 ΙΑΝ. 2012

